

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 6/2020

TILLSAMMANS PÅ ÖSTFRONTEN

SPECIALFÖRBANDENS STORÖVNING MED USA

ÅRET I BILDER Så var coronaåret

I väntans tider på jobbet **GRAVID**

BEREDSKAPSKONTROLL Alla stridskrafter var med

PLUS: ARTISTISK ÖVERSTE | DRAMATISK MALI-ÖVNING | ÖB TALAR UT OM LÄGET
| SPANSKA SJUKAN | KRÖNIKA: ANDREAS BRAW OM VIKTEN AV ATT LÄSA

VI SKA VARA STOLTA

2020 NÄRMAR SIG sitt slut och helgerna stundar. När jag tittar tillbaka på året konstaterar jag, och säkert många med mig, att det inte blev som vi planerat. På kort tid har världen förändrats av den pågående pandemin. Vår verksamhet har på flera sätt fått ställas om, men mycket har kunnat genomföras.

Några nedslag från hösten: vi genomförde en oanmäld beredskapskontroll av förmågan att genomföra en sjömineringsoperation med stöd

kommer att innebära en förstärkning av den samlade svenska försvarsförmågan. Sammantaget handlar det om en tillväxt på både bredden och djupet av vår verksamhet.

Vi är beredda att ta ansvar för uppgiften. Den kommer att kräva stora ansträngningar men jag vet att förutsättningarna finns där.

FÖRSVARSMAKTEN HAR TAGIT flera steg i rätt riktning under den nuva-

” Vi ska värna allt det som är bra och arbeta målmedvetet med det som måste bli bättre. ”

av försvarsgrenar och stridskrafter. Vi uppmärksammade att det var 20 år sedan FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 antogs. Den sista svenska transporten från Timbuktu till Gao säkrades av Malistrykan. I november besökte jag Finland för dialog om vårt nära samarbete. Samma månad genomfördes samövning med USA där vi övade vår förmåga att genomföra gemensamma operationer. Vi har vidare tagit del av FM Vind som visar att vi lyfter oss ytterligare från förra årets goda resultat men också att det finns saker att ta tag i. Vi ska värna allt det som är bra och arbeta målmedvetet med det som måste bli bättre.

När dess ord skrivs befinner vi oss i slutskedet av ett flerårigt arbete med ett nytt försvarsbeslut, som

rande försvarsbeslutsperioden. Vi har blivit en starkare försvarsmakt, våra internationella samarbeten har fördjupats och tillsammans med civila nationella aktörer utvecklar vi totalförsvaret. Vi har samtidigt klarat av utmaningarna i den skarpa verksamheten.

Vi ska vara stolta över det som levererats. Jag ser fram emot att fortsätta vårt angelägna och gemensamma arbete 2021 efter analkande ledigheter.

Med tillönskan om en god helg.

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 ÖB OM LÄGET**

Exklusiv intervju

S12 PORTRÄTTET

Färgstark överste

S15 FÖRHÖRSUTBILDNING

Att prata med krigsfångar

S16 PRAO PÅ LEDR

En vecka i grönt

S18 OFFICER I KOCKROCK

För fler kokkar

S20 BLODIG ÖVNING

Utbildning inför Mali

S22 BEREDSKAPSKONTROLL

Samtliga stridskrafter beredda

S38 USA TRÄNAR**HEMVÄRNET**

Gotländskt insatskompani fick unik utbildning

S40 CORONAÅRET I VÄRLDEN

Så påverkades Försvarsmakten utomlands

S58 PAN

Så jobbar personalansvarsnämnden

S60 SK60

Alla piloters jetskola

62 HISTORIA

Spanska sjukan i kasernerna

68 TILL SIST**72 SPRÅKET**

Officer eller officerare?

73 FÖRVALTAREN**FÖRKLARAR**

Vad är heraldik?

74 KRÖNIKA

Andreas Braw om vikten av att läsa

SÖK LUGNET NÄR DU KAN

BOMMARNÄR ÄR NEDFÄLLDA. Planen till höger fullpackad med plastsjokstäckta skrov. Riggverkstaden vid servicebryggan igenbomrad. Planen till vänster och hela vägen bort längs skogskanten, rad efter rad, hundratals, tusentals döda skal som bärs upp av stadiga, stumma stötter.

Fjärden utanför som kallas Trälhavet ser lockande ut, trots grådis och osköna vindar. Men alldeles tom, alldeles tillgänglig. Pulsen sjunker några slag. Jag ser klarare, hör tydligare. Fallens otåliga slag mot master. Presenningars rastlösa prassel. Ylandet av ett ensamt elverktyg någonstans bland de tusen strandade.

En stund på bryggan bara, där enstaka båtar ännu ligger förtöjda. Så omfamnar mig lugnet. Ger oväntad energi, får mig att minnas ljuset och värmen. Vinden som driver skrov genom vatten. Snart är vi där igen. Tills dess söker jag lugnet nere på hamnplan när jag kan. Hur ser din hamnplan ut?

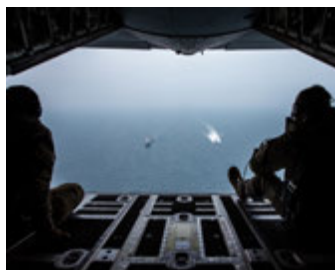
Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

ÅRSKRÖNIKA. 2020 var ett märkligt, besvärligt år. Mycket blev inställt, men mycket annat blev gjort. **S42**

GRAVID. Möt tre som vet hur det är att vara gravid på jobbet – och hur man optimerar tiden fram till nedsläpp. **S50**

SVERIGE + USA. Tidernas största samövning med svenska och amerikanska specialförband. **S26**

MED VASAN I SIKTE. Långloppslegenden Oskar Svärd guidar dig till träningen som gör dig till vinnare i spåret. **S64**

Trycksaak
3041 0242

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Mats Ström, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 29 okt 2020. ISSN 1100-8245. Omslag: Master Sgt. Roidan Carlson/ U.S. Air Force.

FÖRTROENDET VÄXER

Resultaten från årets medarbetarundersökning FM Vind har nu sammanställts och som helhet visar den på ett fortsatt positivt resultat.

– UNDERSÖKNINGEN VISAR på flera styrkor och tillgångar. Förtroendet för Försvarsmakten som arbetsgivare och framtidstron har ökat, trots osäkerheten under det gångna året med den rådande pandemin och otidigheter om framtida finansiering, säger Klas Eksell, Försvarsmaktens personaldirektör.

Majoriteten av medarbetarna har svarat att det råder gott kamratskap, ett uppskattat ledarskap och meningsfulla arbetsuppgifter på en motiverande arbetsplats.

– När det gäller arbetsmiljö skedde den största positiva förändringen i frågorna om arbetsbelastning och balans mellan arbete och fritid. Andra områden där resultatet förbättrades var hur Försvarsmakten leds och viljan att rekommendera Försvarsmakten som arbetsgivare, säger Klas Eksell.

Inrättandet av stridskraf- ter får ett positivt betyg, där ledarskapet nästan hamnar på samma höga nivå som förtroendet för förbundsledningarna.

Ett litet men ändå försämrat

Allt fler medarbetare kan tänka sig att rekommendera Försvarsmakten som arbetsplats.

JONAS HOLMBERG/FÖRSVARSMAKTEN

resultat kan avläsas i påståendet ”På vårt förband uppfattar jag att vi behandlar varandra med respekt oavsett yrkesroll/ anställningsform”. Andelen som svarar att de varit med om så kallat ovälkommet beteende ökade med 0,5 procent.

– Vi tar uppgifterna på största allvar och vi kommer öka ansträngningarna för att komma tillrätta med detta. Varje upplevd incident av ovälkommet beteende är oacceptabel och strider mot vår värdegrund, säger Klas Eksell.

EN ANNAN arbetsmiljöutmaning som undersökningen lyfter fram är Försvarsmaktens it-system, även om den upplevda funktionaliteten ökade något.

– Frågan om våra it-system är komplex, inte minst med hänsyn till våra säkerhetskrav. Till del lider vi av växtvärk efter att i rask takt ha infört många nya system de senaste åren och användarvänligheten har inte alltid hängt med.

Svarsfrekvensen för årets FM Vind var den hittills högsta: 77 procent, vilket är en ökning av antalet svar med drygt 2 000.

– FM Vind ger en väldigt tydlig och analyserbar indikator på tillståndet i en av våra allra viktigaste tillgångar, personalens motivation, stolthet och tillförsikt. Undersökningen är också ett viktigt hjälpmedel för Försvarsmaktens fortsatta förändringsarbete, säger Klas Eksell.

CITATET

”Muskler går att bygga, kondition går att bygga, hjärnan måste man ha med sig på mönstringsdagen.”

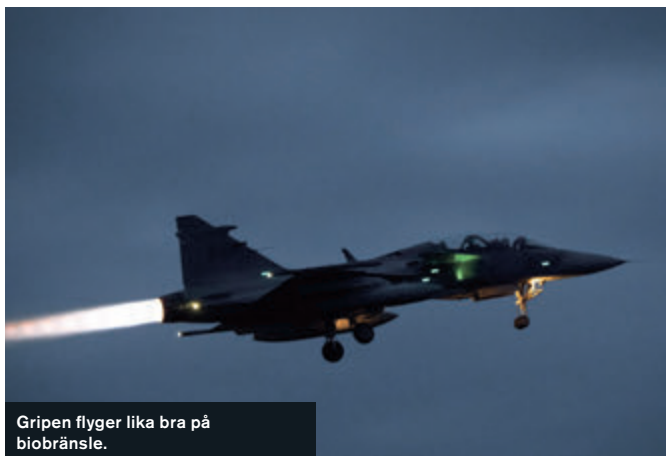
Daniel Banck, chef för Dalregementsgruppen, om anpassade mönstringsprofiler som givit fler kvinnor möjlighet att bli antagna till militär grundutbildning. (SR, 19 nov)

GRIPEN LYFTER MED MILJÖBRÄNSLE

Redan 2017 genomfördes flera framgångsrika provflygningar med Jas 39 Gripen med inblandning av fossilfritt bränsle. Fortsatta försök visar oförändrad prestanda för biobränslet jämfört med flygfotogen.

Försvarsmakten följer med stort intresse biojetprojektet som FMV genomför tillsammans med GKN Aerospace Engine Systems Sweden i Trollhättan. Nu har motortester gjorts för att studera eventuella skillnader i prestanda och motorfunktion mellan 50-procentig inblandning av biobränsle respektive prestanda med 100-procentig flygfotogen. Försöken visade att motorn hade oförändrad prestanda med biobränsle vad gäller såväl dragkraft som

Gripen flyger lika bra på biobränsle.

FÖRSVARSMAKTEN

bränsleförbrukning, jämfört med traditionellt bränsle.

– Detta projekt är viktigt för Försvarsmaktens utvecklingsarbete utifrån Sveriges ambition att uppnå klimatneutralitet 2045. De genomförda testerna är mycket positiva och

vi ser med tillförsikt fram emot nästa steg, säger brigadgeneral Gabor Nagy, stridspilot och chef för Försvarsmaktens totalförsvarsavdelning.

Nu ska ytterligare prov ske hos FOI. Slutrapport väntas under första kvartalet 2021.

FÖRSVARSMAKTEN FÅR STARTA HESA FREDRIK

Försvarsmakten kan sedan den 1 januari begära så kallat VMA, Viktigt meddelande till allmänheten. Men möjligheten är i princip okänd inom myndigheten, enligt Anders Kallin på Ledningsstabens totalförsvarssektion på Högkvarteret. Ett skäl till detta är att den planerade utbildningen för VMA-aktörer, som arrangeras av bland andra MSB, inte har kunnat hållas på grund av covid-19.

– Det är naturligtvis positivt att vi nu har möjligheten att kunna begära VMA, och inom kort inleder vi ett arbete med att titta på hur den ska användas på bästa sätt, säger han.

Systemet är rimligen mest

THOMAS HENRIKSSON

bekant genom det ljudande larm som i folkmun ofta kallas Hesa Fredrik, och som testas en gång i kvartalet. Systemet, som även inkluderar sändningar i radio och tv och sms-meddelanden, infördes 1986 och används för att ”varna människor om att något allvarligt har hänt som hotar liv, hälsa, egendom eller miljö”, enligt MSB:s information.

NY ORGANISATION FÖR ARBETSMILJÖSÄKERHET

SEDAN DEN FÖRSTA november har Försvarsmakten en ny skyddsorganisation, bättre anpassad till omorganiseringen 2019 då Försvargrensstaberna flyttades från Högkvarteret i Stockholm till Enköping, Uppsala och Muskö.

I stället för ett huvudskyddsombud för Försvarsmakten, en roll som Stefan Nilsson uppbar under sex år, finns nu fyra centrala skyddsombud – ett per försvarsgren samt ett på koncernnivå för koncernövergripande arbetsmiljöärenden, samt för arbetsmiljöfrågor som eventuellt inte går att lösa inom respektive försvarsgren.

HAN BLIR MINUSMA-CHEFENS FÖRLÄNGDA ARM

Vid årsskiftet blir överste Markus Höök operativ chef över Minusmas rörliga styrka, Mobile taskforce. Styrkan är grundstommen i insatsen sedan den 1 juli.

MARKUS HÖÖK arbetar idag på Inriktningsavdelningen med planering av internationella operationer. I sitt nya jobb blir han formellt chef över FCP, Forward command post – ungefär främre ledningsplats. I praktiken innebär det att han blir Minusma-chefens, generallöjtnant Dennis Gyllensporre, förlängda arm.

– FCP har tillkommit för att Force commander Gyllensporre behöver ett verktyg för att leda den rörliga styrkan på ett effektivt sätt. Vi är stationerade på FN:s supercamp i Gao, men kommer att flytta med till områden där vi agerar, säger Markus Höök.

Han fick FN-jobbet i konkurrens med 14 officerare från andra nationer. Hans tidigare erfarenheter från utlandstjänster i allmänhet och Mali i synnerhet har rimligen varit bidragande orsaker till utnämningen.

– Som kontingentschef i Mali 2015-16 reste jag en del

Markus Höök var kontingentschef för svenska Malistyrkan 2015-16.

FÖRSVARSMAKTEN

i landet, och var bland annat just i Gao.

Utlandserfarenheterna gör också att han inser att det finns risker – ”det är ju ett insatsområde” – men det är inget som oroar honom. Framför allt känner han stor tillförsikt inför det ettåriga uppdraget. Naturligtvis, påpekar han, kommer rollen som FCP-chef att ”inrymma många svåröverskåd-

liga utmaningar, inte minst när det gäller att balansera förväntningarna gentemot de givna förutsättningarna på plats”.

Men förtroendet från omgivningen, möjligheten att föra befäl och leda verksamheten utgör sammantaget några av de kärnvärden som en gång gjorde att Markus Höök sökte sig till officersyrket.

SIFFRAN

150

Sverige bidrar med 150 soldater till den multinationella specialförbandsstyrkan Task Force Takuba i Mali. Den svenska enheten kommer bestå av cirka 150 personer, vilket kan ökas med ytterligare 100 personer vid behov. Task Force Takuba är en del av den pågående franskledda insatsen Operation Barkhane som består av omkring 5 000 soldater.

FÖRSVARSMAKTEN

Fler än hälften av de värnpliktiga vill fortsätta inom Försvarsmakten.

HÖGA BETYG FRÅN VÄRNPLIKTIGA

DE FLESTA VÄRNPLIKTIGA som muckade under hösten är nöjda med sin grundutbildning, och fler än hälften vill fortsätta inom Försvarsmakten. Det visar årets upplaga av den så kallade GU-enkäten.

Samtidigt visar undersökningen att det finns områden som kräver förbättringar, konstaterar överste Peter Nilsson, ställföreträdande avdelningschef på Högkvarterets utbildningsavdelning. Bland annat har andelen kränkningar mellan rekryter ökat, även om det rör sig om låga antal och händelser på enstaka förband.

– Tillmålen och kränkande språkbruk kan aldrig accepte-

ras. Det är vårt ansvar att se till att miljön inom Försvarsmakten bygger på öppenhet, respekt och ansvar. Jag har också noterat att somliga har med sig en dålig jargong från det civila. En annan förklaring är att åtgärderna mot Covid-19 med färre hemresor och mer tid på kasernerna kan ha ökat spänningarna, säger Peter Nilsson.

Men det totala omdömet om grundutbildningen är som sagt fortsatt högt och även ledarskapet får bra betyg.

– Det är särskilt glädjande att fler än hälften vill ha ett fortsatt engagemang i Försvarsmakten, säger Peter Nilsson.

GODA JOBBCHANSER

I SIN ÅRLIGA rapport Framtidsutsikter konstaterar Saco att officer är ett framtidsyrke. De bedömer att "Arbetsmarknaden förväntas vara god för nya officerare om fem år. Försvaret behöver ständigt påfyllning för att kompensera för de som slutar via pension eller går över till det civila".

Dessutom, påpekar rapportförfattaren, är det sannolikt

att behovet blir större än vad dagens bedömning visar, som en konsekvens av det försämrade säkerhetspolitiska läget i omvärlden.

Officer – ett framtidsyrke.

HALLÅ DÄR

... JIMMY CROONA,

fotograf som har lämnat Stridsfotoavdelningen, eller Combat Camera, efter åtta år. Sedan november är han kommunikationschef på SkyddsC i Umeå.

HÅKAN SJÖBLOW/SKYDSC

Har du sålt alla kameror nu?

– Inte sålt men jag fick tyvärr lämna tillbaka hela min kamerautrustning när jag slutade på Combat Camera och det tog emot lite.

Vad ska du göra som kommunikationschef på SkyddsC?

– Mina huvuduppgifter är intern- och extern kommunikation. Jag ansvarar även för kriskommunikationen och är stöd till chefen SkyddC vid mediakontakter.

Bästa minnet från tiden som Combat Camera-fotograf?

– Jag fick vara med och plåta när AJB gjorde en vinterbestigning av Kebnekaise vilket var otroligt fint. Sen är det mycket känslor kopplade till granatattacken på campen i Mali 2017.

Vilken är din bästa bild som Combat camera-fotograf?

– Det är nästan omöjligt att svara på men jag har några bilder som fått väldigt stor spridning vilket varit kul. Bilden på stridsvagnarna som åker över Ekolsundsbron under Aurora är en favorit och bilden på en Blackhawk som hovrar vid en råk samtidigt med en grupp operatörer från Särskilda Operationsgruppen är en annan favorit.

INSATSERNA FORTSÄTTER

RIKSDAGEN HAR beslutat att Försvarsmaktens internationella insatser ska fortsätta under hela 2021. Det största antalet soldater och officerare kommer att tjänstgöra i Mali, där den svenska väpnade styrkan kommer att bestå av närmare 220 personer. Den svenska insatsen i Irak ska bestå av 70 personer och i Afghanistan ska högst 50 svenskar tjänstgöra. I riksdagsbeslutet slås också fast att numerären i insatserna ska kunna ökas tillfälligt om säkerhetsläget skulle försämrats, läget i alla de tre områdena beskrivs som mycket instabilt.

BEZAV MAHMOUD/STRIDSFOTOAVD

Det övergripande målet med Sveriges utbildningsinsats är att bidra till att öka de irakiska försvarsstyrkornas förmåga att motverka hotet från Daesh.

PÅ NY POST

Försvarsmakten har beslutat att bevilja generalmajor **Fredrik Robertsson** entledigande från sin anställning från 2020-11-10.

Försvarsmakten placerar övlt **Mikael Beck** som C Lv6 från 6 nov tills vidare, dock längst till 30 nov 2024.

Försvarsmakten placerar öv **Mikael Åkerström** som stf chef Högkvarteret från 11 dec tills vidare, dock längst till 31 maj 2024.

Försvarsmakten placerar öv **Magnus Tillby** som chef FMTIS från 1 dec tills vidare, dock längst till 31 dec 2024.

Försvarsmakten placerar flottiltjförvaltare **Fredrick Sperling** vid MHS K som skolförvaltare 1 april 2021 tills vidare, dock längst till 31 mar 2026.

Försvarsmakten förlänger placering av öv **Rafael Bengtsson** som planeringsofficer HKV PROD FPE

ÖVN från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 dec 2021.

Försvarsmakten placerar öv **Anders Edqvist** vid Flygstaben som projektledare för Flygvapnets helikopterutveckling från 1 nov tills vidare, dock längst till 30 sep 2022.

Försvarsmakten placerar **Jerry Eriksson** som avd. chef MUST SÄKT vid HKV från 1 nov tills vidare.

Försvarsmakten ställer öv **Lennart Widerström** till arméchefens förfogande 4 nov tom 14 jan 2021.

Försvarsmakten placerar öv **Lennart Widerström** som C P7 från 15 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 jan 2024.

Försvarsmakten biträder Försvarshögskolans hemställen om att få disponera öv **Stefan Smedman** som chef för programledningen

för Officersprogrammet vid Militärvetenskapliga institutionen, från 1 nov och som längst till 31 okt 2023. Han beviljas tjänstledighet under samma period.

Försvarsmakten beviljar kmd **Johan Brorson** tjänstledighet från 5 okt tills vidare, dock längst till 4 okt 2023 - för anställning på FMV.

Försvarsmakten förlänger placeringen av genmj **Karl Engelbrektson** vid Arméstaben som arméchef och chef orgE från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 28 feb 2023.

Försvarsmakten anställer **Johan Stenumgaard** som C LEDS CIO LIO vid HKV från 15 feb 2021 tills vidare.

Försvarsmakten förlänger placering av öv **Mikael Christoffersson** som C PROD INFRA vid HKV från 1 april 2021 tills vidare, dock längst till 31 jan 2023.

FLER KAN NÅ PILOTDRÖMMEN

NU BLIR DET möjligt att utbilda sig till stridspilot även om man fått sin synjusterad med hjälp av laseroperation. Tidigare var detta bara möjligt för transportpiloter.

– Detta innebär förstås att fler får möjlighet att söka till testerna för stridspilot, vilket breddar urvalet och är mycket positivt, säger ställföreträdande flygvapenchef Anders Persson.

Beslutet att tillåta ögonopererade stridspiloter fattades av flygöverläkare Håkan Sköldfors i november. Han konstaterar att moderna metoder för ögonoperation med laser inte ger någon negativ påverkan för personal i flygande tjänst.

HAMPUS HAGSTEDT/STRIDSFOTOAVD

Laseropererade ögon är numer välkomna ombord på Gripen.

Försvarmakten beviljar kmd **Fredrik Norrby** tjänstledighet från 1 nov tills vidare, dock längst till 31 dec 2022 - för anställning på FMV.

Försvarmakten förlänger placering av bgen **Mats Ström** som kommunikationsdirektör och chef för ledningsstabens kommunikationsavdelning vid HKV, från 1 sep tills vidare, dock längst till 31 aug 2022.

Försvarmakten förlänger placering av bgen **Gabor Nagy** som chef för totalförsvarsavdelningen från 1 juli 2021 tills vidare, dock längst till 30 juni 2022.

Försvarmakten befordrar **Edward Hallenborg** till överste.

Försvarmakten placerar öv **Fredrik Zetterberg** vid arméstaben som C MRLv från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 dec 2021.

Försvarmakten förlänger placering av öv **Per Nilsson** till förfogande

för särskilda uppgifter av chefen LedR 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 30 sep 2021. Per Nilsson ställs förlängt till förfogande för tillika befattning som stf C Exeval TFÖ erforderlig tid som krävs under tiden 1 jan 2021 till 30 sep 2021.

Försvarmakten placerar regementsförvaltare **Thomas Grevholm** vid MHS H som skolförvaltare från 1 juni 2021 tills vidare, dock längst till 31 maj 2026.

Försvarmakten placerar regementsförvaltare **Christer Reimertz** vid HKV LEDS PERS Utb som FM utbildningsförvaltare från 1 maj 2021 tom 30 juni 2024.

Försvarmakten förlänger placering av regementsförvaltare **Mikael Kindborg** vid FMTIS som stabsofficer från 1 dec tills vidare, dock längst till 30 nov 2025.

Försvarmakten förlänger placering av flottiljförvaltare **Helena**

Ståhlgren vid F 17 som skvadronförvaltare på 3:e helikopterskvadronen 1 dec tills vidare, dock längst till 31 juli 2022.

Försvarmakten placerar öv **Jonny Lindfors** som "till förfogande" hos C PROD från 18 jan 2021 tills vidare, dock längst till 30 maj 2021.

Öv **Håkan Andersson** – arméattaché i Washington, DC – placeras som sidoackrediterad försvarsattaché till Ottawa, Kanada, 16 nov tills vidare, dock längst till 31 juli 2023.

Försvarmakten placerar övlt **Nils Johansson** som chef I 19 från 18 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 jan 2025.

Försvarmakten anställer

Carl-Magnus Fahlcrantz som stf C IHK vid Must på HKV från 15 feb 2021 tills vidare.

Försvarmakten placerar **Pia Gruvö** som kryptostrateg vid HKV från 1 nov tills vidare.

”GYNNSAM SITUATION FÖR TILLVÄXT”

INTENSIVT, UTMANANDE OCH SAMTIDIGT VÄLDIGT MOTIVERANDE. SÅ SAMMANFATTAR MICAEL BYDÉN SIN TID SOM FÖRSVARSMAKTENS ÖVERBEFÄLHAVARE SÅ HÄR LÅNGT. HAN TILLTRÄDDE I OKTOBER 2015 SÅ I SKRIVANDE STUND HAR HAN PRECIS PASSERAT FEM ÅR OCH EN MÅNAD AV SITT SEXÅRIGA FÖRORDNANDE.

Text **Johan Lundgren/LedsKomm**

MICAEL BYDÉN ser oförskämt pigg ut när han kommer in en tidig morgon för att träffa Försvarets forum. Han är en upptagen man, men den här tiden är inplanerad sedan länge. Vi slår oss ner mitt emot varandra på ett betryggande coronasäkert avstånd.

Hinner du med något annat än jobb?

– Många har kanske föreställningen att jag jobbar dygnet runt men jag har en fantastisk organisation och behöver därför inte vara involverad i allting. Jag har hunnit vara både jul- och sommarledig. Det här året har ju dessutom varit lite speciellt, pandemin har gjort att många resor och besök ställts in.

Vad är du mest nöjd med från de här åren?

– Den inställning och attityd som finns i organisationen i dag. Att vi orkat svänga om mentalt. Det är den tydligaste skillnaden och det som gläder mig mest. Men vi har också

blivit en starkare försvarsmakt, vi har fler och djupare internationella samarbeten och vi utvecklar totalförsvaret. Vi har samtidigt klarat av att möta utmaningarna i den skarpa verksamheten och tagit initiativ när så krävts. Vi gör allt vi kan med det vi har och gör ett fantastiskt jobb.

Vilka konsekvenser fick den politiska turbulensen kring och inför försvarsbeslut 20?

– Jag kan bara konstatera att Försvarsmakten sedan den 15 november förra året varit i en kontinuerlig planerings- och beredningsprocess. Om man jämför med tidigare år har det varit mer omfattande och ansträngande arbete och mer komplext med nya ingångsvärden och olika tidsperspektiv för planeringen.

Har politikerna lyssnat på Försvarsmaktens råd?

– De politiska styrningarna bygger på två försvarsberedningsrapporter och i de rapporterna känner vi igen våra egna råd. Mycket av det som finns i de

rapporterna finns också med i försvarspropositionen. Vi planerade för en annan takt i satsningarna och för mer framförhållning, men nu är det vad vi har att förhålla oss till.

Vad kan vi lära oss av coronapandemin?

– Vi har lärt oss en mängd saker. Vi fick ju ställa in totalförsvarsövningen men har i stället fått jobba skarpt. Försvarsmakten har lämnat mer stöd och inom fler områden än vad man kunnat förvänta sig eller ställa krav på. Dels med faktiska förmågor som fältsjukhus, skyddsmasker, transporter och upphandlingar. Men också med personal på andra myndigheter där vi hjälpt till med att hantera komplexa situationer, hålla koll på vad som ska göras i nästa steg och ändå orka med att planera långsiktigt – alltså sådant vi är tränade för och har rutiner för.

– En av de viktigaste lärdomarna är nyttan av personliga kontakter och relationer med andra organisationer, något som vi grundlade under skogsbränderna 2018.

Vilka händelser eller skeenden i omvärlden driver behovet av att utveckla det svenska militära försvaret mest just nu, och på vilka sätt?

– Generellt sett är det en omvärldsutveckling som under en längre period gått i negativ riktning. Tydligast är ryskt agerande som skakar om säkerhetsstrukturerna i Europa. Men också konkurrensen mellan stormakterna. Vi ser också tydliga tecken på polarisering och tillbakagång när det gäller demokrati och rättsstatlighet runt om i världen. Plus en mängd konflikter som uppstått i Ukraina, Belarus, Nagorno Karabach och mellan Grekland och Turkiet. Läget är kort sagt svårförutsägbart och skört.

Somliga säger att ett militärt försvar inte är lösningen på de konflikter som kan komma att uppstå i framtiden. Hur ser du på det?

– Ett starkt militärt försvar skapar tröskeleffekt och är

”Det militära försvaret är inte lösningen på allt, i den här nya typen av angrepp måste även andra aktörer finnas med.”

krigsavhållande även i framtiden. Det militära försvaret är inte lösningen på allt, i den här nya typen av angrepp måste även andra aktörer finnas med. Det krävs fortsatt utveckling av totalförsvaret och samverkan mellan myndigheter, näringsliv och samhället i övrigt.

Vad anser du krävs under kommande försvarsperiod för att stärka Sveriges militära försvar?

– Det viktigaste området är personalförsörjningen. Från nyrekrytering till utveckling av dem vi redan har anställda.

JIMMY CROONIA/STRIKSFOTOAVD

ÖB under ett besök på Stockholmsmässan, där Försvarsmakten hjälpte till med etableringen av ett tillfälligt sjukhus under våren.

Och att vi tar hand om de värnpliktiga så de blir intresserade av att stanna kvar.

– Förmågemässigt handlar det om obalansen mellan verkansförband och funktionerna logistik, ledning och underrättelser. Det är något vi pekat ut i våra underlag.

– Om man bara satsar på verkansförbanden blir de vassa i inledningsskedet, men finns

Rekryteringsmyndigheten med flera.

Hur bedömer du förutsättningarna för den tillväxt och förstärkning du ser är nödvändig?

– De är goda. Vi ser förslag på tydliga satsningar i propositionen och förväntar oss ett försvarsbeslut samt en diskussion om ytterligare förstärkningar i nästnasta försvarsbeslut. Vi känner också att vi åtnjuter ett större förtroende från medborgarna. Allt detta ger en situation som är gynnsam.

Vad är det viktigaste du har lärt dig de senaste fem åren?

– Att sätta tydliga mål, kommunicera målen och följa upp kontinuerligt. Och insikten att det tar tid att bygga förmåga, därför gäller det att alltid fokusera på leverans och inte tappa greppet.

– Jag har också lärt mig att det här är en fantastisk organisation där personalen gång efter annan gör det omöjliga möjligt. Jag blir alltid lika glad och stolt när jag är ute på övning, förbandsbesök eller har inkommande besök där vi visar vad vi kan. ◀

det inga som fyller på blir ut hålligheten begränsad. Därför behöver Försvarsmakten växa även när det gäller stödfunktionerna.

– En tredje sak som krävs är att utmana oss själva, vi måste på ett kontrollerat sätt gå snabbare framåt och inte fastna i gamla strukturer och processer.

– Visst, det tar tid att bygga förmåga, att utbilda och anskaffa materiel, men det måste gå snabbare. Och det understryker behovet av ett nära samarbete med våra partnermyndigheter, Fortverket, FMV,

FÄRGSTARK ÖVERSTE

Överste Jörgen Lönngren på Insatsstaben är officer och konstnär.

” En bra officer måste ha fantasi och kreativitet. Och det gäller också för tavelmåleri, som är min hobby. Det finns många likheter mellan konst och operationskonst. Försvarsmaktens doktrin för gemensamma operationer beskriver operationskonst som att ett plus ett är lika med tre – flyget, marinen, armén och övriga stödfunktioner levererar mer effekt tillsammans än var för sig. Samma sak gäller för tavelmåleri. Det räcker inte med duk, penslar och lite färg, det måste också till kreativitet och fantasi.

Målandet har jag fått med mig hemifrån, min morfar och mamma var båda konstnärliga och så länge jag kan minnas har jag gillat att måla, men det var först för sex, sju år sedan som jag verkligen började ägna mig åt måleriet. På Youtube har jag hittat flera olika konstnärer som visar hur de målar och resten har jag experimenterat mig fram till själv. Mina vanligaste motiv är militära, historiska och nutida, och gärna gamla skepp.

Hemma har jag en liten ateljé innanför köket. För det mesta använder jag akryl, eftersom det torkar snabb-

bast. Min fru Milka delar inte riktigt mitt intresse för militärhistoria så jag har inte fått sätta upp så många sådana tavlor hemma. Stridsvagnar från andra världskriget är inte det mest populära motivet att hänga i vardagsrummet. Men det stora porträtt som jag gjorde av min vackra fru får faktiskt hänga i vardagsrummet.

Sommaren tillbringas i skärgården och i Spanien. När vi är i Spanien brukar jag ta med mig mitt staffli, färger och penslar till stranden och sitta där och måla.

Jag har arbetat trettio år i Försvarsmakten och trivts på alla mina befattningar. Min tjänst har fört mig till Bosnien, Kosovo och Afghanistan och vart jag än har åkt har jag haft med mig mina färger och penslar och målat.”

JÖRGEN LÖNNGREN

Bor: i Stockholm.

Familj: Fru och tre döttrar och tre barnbarn.

Ålder: 52 år.

Gör: Tavelmålare och avdelningschef på insatsstaben, J2.

Sociala medier: Instagram: jlonngren och Facebook.

En tavlå som jag är särskilt nöjd med är "Slaget vid Ståket", när svenskarna slog ryssarna vid Baggenståket 1719.

Text *Johanna Toll/Leds Komm*

Foto *Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm*

EN LEKTION OM FÖRSVARSMAKTEN

Just nu storsatsar vi för att öka kunskapen om Försvarsmakten bland ungdomar 15–18 år.

Försvarsmaktens skolinformatörer, som finns över hela Sverige, är en ny resurs för att stödja skolorna med information om Försvarsmakten och totalförsvaret.

Responsen har varit positiv och under de första tio veckorna har våra skolinformatörer redan mött cirka 15 000 elever.

Tipsa gärna dina vänner i skolvärlden ex. lärare eller studie- och yrkesvägledare om våra skolföreläsningar.

Mer information och bokning via
www.forsvarsmakten.se/skola

FÖRSVARSMAKTEN

PÅ SCHEMAT: FÖRHÖR AV KRIGSFÅNGAR

I juni rycker 30 värnpliktiga in för att påbörja utbildningen till förhörssoldat på Försvarets Tolkskola i Uppsala.

I OCH MED ATT omvärlden destabiliseras alltmer ökar fokus på den nationella försvarsförmågan. För att stärka denna krävs en försvarsmakt med en ökad förmågebredd, och en del i detta är förmågan att inhämta och omhänderta information från krigsfångar.

Det säger chefen för Tolkskolan, överstelöjtnant Fredrik Östman.

– I en konflikt är det på alla nivåer avgörande att skapa ett informationsövertag och för att nå detta blir förhörssoldater en mycket viktig resurs för Försvarsmakten.

RYSKA ÄR HUVUDSPRÅKET

MILITÄRA FÖRHÖR UTFÖRS oftast i samband med att ett militärt förband tagit krigsfångar. För att utföra ett förhör behövs utbildad personal som kan göra detta i nära anslutning till tillfångatagandet.

En förhörssoldat ingår i en förhörsgroup vars främsta uppgift är att genomföra underrättelseförhör på ryska. Genom samtal och förhör utvinns information som är viktig för de förband eller staber man är placerad vid.

Under utbildningen lär sig soldaten att självständigt och tillsammans med andra genomföra inledande samtal eller förhör. Till soldatens hjälp kommer det att finnas militärtolkar

som har andra och mer fördjupade språkförmågor än förhörssoldaterna.

Utbildningstiden för den nya soldatkategorin är 11,5 månader. Under denna tid genomför de värnpliktiga grundläggande militär utbildning, stridsutbildning, språkutbildning och en avslutande övning med stort fokus på den egna språkutvecklingen.

– För att bli antagen krävs en godkänd mönstring med höga resultat i intelligensförmåga då studietakten är mycket hög. Dessutom genomförs utökad mönstring vid FMUndSäkC och Försvarets Tolkskola, efter en första uttagning från Rekryteringsmyndigheten.

– Individerna vi söker och antar kommer att få sin livs utmaning, som banar väg för en lysande karriär i framtiden, överstelöjtnant Fredrik Östman. ◀

Text & Foto Sofia Norin/
Fmundsäke

OVAN: Under den utökade mönstringen prövades särskilt språk-aspekter, som läsförståelse och glosor. NEDAN: Tolkskolans vapensköld, föreställande Odens korpar.

FAKTA FÖRHÖRSSOLDAT

Utbildningslängd: 11,5 månaders pliktad utbildning.

Utbildningsstart: Juni 2021.

Ansökan: Antagningen öppen, boka tid via rekryteringsmyndighetens hemsida för mönstring. Efter fullgjord utbildning utexamineras man som förhörssoldat och har möjlighet att söka tjänst som soldat.

EN VECKA I SPENATEN

Dagarna var långa och tillbringades utomhus oavsett väder. Mobilerna fick inte följa med. Och ingen kom undan med en slarvig bäddning. "Det var helt underbart", säger Anton Andersson, 15 år, som gjorde sin prao på Ledningsregementet.

DET ÄR EN normalruggig onsdag i oktober. I dag övar Anton Andersson framryckning tillsammans med sina nya kompisar. Lite trött är han, men det hinner han inte riktigt tänka på. Anton är uppenbart nöjd och blicken i det grönmålade ansiktet är fast. Han ler från öra till öra.

– Det är väl kanske inte så varmt och bekvämt alltid, men det blir aldrig tråkigt. Det är kul att utmana sig själv och se vad man klarar och orkar, även om jag var väldigt nervös och spänd inför fystesterna.

Anton är från Hudiksvall men bor den här veckan på Ledningsregementet i Enköping. Regimentet tar normalt emot 50 praoelever två gånger om året. Men i år är höstens gäng begränsat till 30 elever, på grund av pandemin.

LIKA MÅNGA KILLAR SOM TJEJER

DET ÄR HÄLFTEN tjejer och hälften killar som gör sin prao här. De bor på samma logement och gör samma saker. Elsa Lööv, en av de ansvariga instruktörerna, tror att de ungas bild av Försvarsmakten har förändrats på senare tid.

Att öva förflyttning genom ålning medelst hasning är inget som förtar intrycket av prao-perioden för Anton Andersson. Snarare tvärtom.

– Förr var det kanske mer män, muskler och krig. Nu märker jag att det finns en insikt om att det även handlar om fred och självförsvar.

Praoveckan kan ses som en försmak på värnplikten, fast en mildare variant. Den kräver dock likvärdiga förberedelser och riskanalyser.

– I princip behandlar vi dem som rekryter men vi tar stor hänsyn till att de trots allt bara är 15 år och är här för att prova

yrkesliv i försvaret.

– Det här bidrar till att ungdomar får upp ögonen för vad vi står för, både avseende verksamhet och värdegrund. På sikt tror jag också att det ger en möjlighet att öka vår mångfald, säger Ledningsregementets chef, överste Johan Axelsson.

”MAN FÖRÄNDRAS”

HAN SÄGER ATT det kan vara en annan Anton Andersson som kommer hem till Hudiksvall än

---

”Det är väl kanske inte så varmt och bekvämt alltid, men det blir aldrig tråkigt. Det är kul att utmana sig själv.”

---

på. Men deras dagar är väldigt lika rekryternas, säger Elsa Lööv.

Eleverna får bland annat träffa krigsförbanden, lära sig grundläggande sjukvård och får en inblick i Ledningsregementets verksamhet.

Prao står för praktisk arbetslivsorientering och är till för att hjälpa eleverna välja studie- och yrkesväg. För Försvarsmakten finns ett stort värde i att unga ser möjligheterna i ett

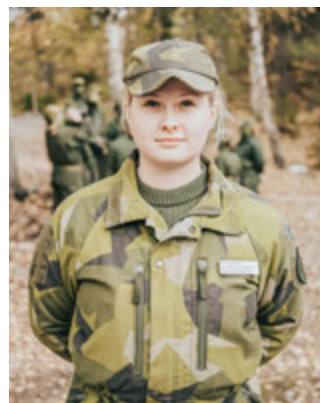
den som åkte.

– Att gå igenom saker tillsammans med andra gör att man förändras. Man lär känna varandra närmare och inser att vi alla är beroende av varandra. Jag har lärt mig se andra mer och tänka mer på hur de mår. Och så har jag lärt mig att bädda sängen riktigt snyggt, säger han och skrattar. ◀

Text *Sofia Kalmeborg/Ledningsregementet* Foto *Martin Billberg*

Anton Andersson fick mersmak på rekrytlivet och säger att han absolut vill göra värnplikten. ”Garanterat! Det här kan vara det bästa jag gjort i mitt liv.”

Intresset för att göra prao är alltid stort, säger Elsa Lööv, en av de ansvariga instruktörerna. ”Till den här veckan fick vi 70 ansökningar. I våras fick vi över 100”, säger hon.

EN OFFICER I KOCKROCK

Alen Sakovic har nyligen utbildat sig till kocklärare på Trängregementet, och ser att behovet av fler kockar inom Försvarsmakten är stort. "Om kriget kommer behöver vi folk som kan slakta ett djur och tillaga det", säger han.

DET ÄR EN kylig tisdagsförmiddag och solens strålar sprider ett magiskt ljus genom trädtopparna. Dofterna från kokcontainern intill Källedalsbäcken i Skövde, avslöjar att dagens lunch snart är redo att utspisas.

Inne i containern står två stora grytor på plattorna. Det ryker och ångar. Mer peppar hålls i, ytterligare lite salt och sen smakas det av. Dagens lunch: Pansarsoldatens pasta. Kockarna som lagat maten är

fem elever från olika förband som går fältförplägnadsinstruktörskursen. Fältförplägnad betyder matlagning i fält. I åtta veckor ska de lära sig att själva utbilda blivande kockar att laga mat i fält.

– Det roligaste är att man måste tänka på saker bakom kulisserna. Inte bara fastna i vad som händer i kokcontainern, utan det är så mycket saker runtomkring som man också måste tänka på, säger Alen Sakovic som är specialistofficer och en av eleverna på kursen.

LÅNGVARIGT MATINTRESSE

ALEN BÖRjade sin bana i Försvarsmakten 2013 med grundläggande militärutbildning på Trängregementet. Sen gick han en befattningsutbildning och blev vattensoldat.

Redan då visste han att han ville jobba som kock och tog anställning i en kokgrupp på stabs- och trosspluton, men då utan utbildning. Kort därefter påbörjade han kockutbildningen i Karlskrona. Sen rullade det på med jobb som kock, ställföreträdande gruppchef och gruppchef, för att sen påbörja specialistofficersutbildning och nu fältförplägnadsinstruktörskurs.

– Jag har alltid haft intresse för matlagning men trodde aldrig att jag skulle göra karriär av det. Men när jag väl var i Försvarsmakten tänkte jag att jag ville prova det och jag tyckte det var väldigt roligt, säger han.

Vid ingången till den 18 kvadratmeter stora containern möts besökaren av en diskbänk med diskho och på väggen till

Utrymmet är i köket – kokcontainern – är begränsat. Ändå fungerar samarbetet smidigt när 200 portioner mat tillreds.

höger en förbandslåda. Det är enkelt inrett med några få kast-ruller på plattan till höger och isoleringskärl på golvet som så småningom ska fyllas med mat. Kockarna förflyttar sig fram och tillbaka smidigt i jakt på rätt redskap.

LÄRORIKT VARA INSTRUKTÖR

UNDER TVÅ DAGAR bjuder de på både lunch och middag till ungefär 100-200 personer vid varje måltid. Utöver att laga mat i fält lär de sig också livs-medelshygien och näringslära.

– Kursen är jättebra. Jag har tidigare jobbat mycket i den här miljön med matlagning i fält men jag lär mig nya saker hela tiden som är kopplat till instruktörsrollen, säger Alen.

Det är Försvarmaktens Logistik- och Motorskola som äger kursen men Sjöstridsskolan i Karlskrona håller större delen av den. De senaste åren har den hållits i Karlskrona men för första gången på länge har kurschefen, Martin Zetterman, valt att lägga en vecka i Skövde.

– Trängregementet är det enda logistikförbandet i Försvarmakten och eftersom det här är en del av logistiken är det naturligt att vi är här så mycket som möjligt.

– Tyvärr har vi inte den utrustning och de möjligheter i övrigt som behövs för att driva kursen permanent, säger han.

Kön av soldater och officerare

Sedan dess är korv stroganoff hans ”hämndrätt”.

Halva tiden på utbildningen har gått och Alen säger att den har varit mycket givande och utvecklande.

Men om han nu älskar matlagning så mycket, varför valde han att bli kock i Försvarmakten och inte i det civila?

– Gröntjänsten och allt det

”Det var den första rätten jag lagade i ett militärt kök och allt gick åt helvete, precis allt gick fel.”

---

som väntar på pansarsoldatens pasta är lång. Men om Alen Sakovic själv hade fått välja skulle det utan tvekan blivit korv stroganoff.

– Det var den första rätten någonsin som jag lagade i ett militärt kök och allt gick åt helvete, precis allt gick fel. Det var underkocht, stora klumpar med korv och konstiga kryddor, trots att jag hade recept, berättar Alen.

övriga militära. Nu får jag göra två saker samtidigt som jag tycker är roligt, det militära och att laga mat. Jag älskar mitt jobb.

– Jag tror jag kommer att jobba här tills jag blir pensionär, säger han med ett leende. ◀

Text *Caroline Axling*/
Försvarmakten Foto *Caroline Axling* och *Jonas Pettersson*/
Försvarmakten

Pansarsoldatens pasta är en favorit hos soldaterna. Men om Alen Skovic själv får välja blir det korv stroganoff.

Helikopterflottiljens Helikopter 16 Blackhawk deltar i slutträningen för Mali 13. Här övar soldaterna ett stridssjukvårdsmoment.

ÖVNING PÅ BLODIGT ALLVAR

Innan soldaterna i Mali 13 reser ner till Gao tränas de för att förberedas på verkligheten i Mali. Vi följde två soldater från I 19, på ett kylslaget övningsfält på Livgardet som för dagen förvandlats till en marknad i Gao.

KLOCKAN ÄR SEX på morgonen, termometern visar minus tre grader. En kylig, klar oktoberdag tar sin början på Livgardets övningsfält. Här har slutträningen för Mali 13 pågått i drygt en vecka och bortsett från vädret – väderappen berättar att det är 25 grader varmt i Gao – har man lyckats möta den höga ambitionen vad gäller realism i övningarna.

Kapten Ulf Roos på Interna-

tionella utbildningsenheten, Intutbe, är ansvarig övningsledare och förklarar syftet med utbildningen:

– Vi återskapar saker som händer i insatsområdet på ett mycket verkligt sätt. Det förbereder förbandet genom att de känner igen situationer som kan uppstå vilket kortar deras reaktionstid och ökar beslutsförmågan.

TRE SAKER SKAPAR REALISM

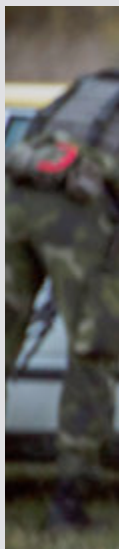
PONTUS OCH MORGAN kommer från I 19 i Boden och ingår i skyttekompaniet som utgör kärnan i Mali 13. För dem är det främst tre ingredienser som skapar ett högre engagemang och en högre nivå av realism än de är vana vid från andra, liknande övningar: helikopternärvaro, amputerade skade-

markörer och välregisserade statister.

Övningsmomenten som genomförts tidigare under veckan har tränat samtliga förmågor som förbandet behöver för att uppnå det övergripande syftet: att stötta Malis regering och myndigheter i att skapa stabilitet och trygghet i landet, att värna de mänskliga rättigheterna samt skydda civila.

I ett avskalat kyligt rum, på ett av övningsfältets läger, sitter några halvnakna män med till synes blodiga köttslamsor hängandes från stympade kroppslemmar.

De ser förvånansvärt vitala ut trots sina allvarliga skador och samtalar obekymrat med personerna som lägger om deras sår. Men det är något som inte stämmer. Tittar man

närmare inser man nämligen att "såromläggningen" snarare förvärrar skadorna.

AMPUTERADE SKÅDEPELARE

PERSONERNA SOM DUTTAR i såren med tussar och pinnar är specialister på sfx-sminkning, special effects makeup, och männen är skådespelare som får sina amputerade kroppsdelar förvandlade till ohyggliga sår – effekter av sprängda bomber och granater.

Övningsplatsen har idag förvandlats till en stökig marknad med mycket folk, några fordonsvrak och små eldar där människor värmer sig. Försäljare ropar ut sina varor från stånden och förstärker illusionen av en verklig marknad i Gao.

När förbandet anländer blir de uppvaktade av nyfikna som vill prata, fråga. Eller kanske bara avleda soldaternas uppmärksamhet ...

FÖRVANDLAS TILL INFERNO

HUR VET MAN vem som eventuellt har oärligt uppsåt? Spänningen går nu att ta på och plötsligt avfyras en skottsalva i marknadens borte del. Marknaden förvandlas plötsligt till ett inferno och ljudet som dånar är en blandning av skrik, automateld och spaningshelikopters flappande över plat-

sen. Människor springer i panik över marknadens öppna yta för att söka skydd bakom byggnader, bilar och soldater. De amputerade och sårsminkade männens professionella dödsångestvrål ger rysningar längs ryggraden hos åskådarna.

För soldaterna däremot, som kämpar för att rädda sina kamrater, är det troligtvis mest svett som rinner längs ryggraden.

Mitt i ett stridsmoment kommer någon och bär ut en person som är skadad och faktiskt saknar ett ben. Det är en frik-

att veta hur de ska agera när när soldaterna anländer och motståndaren attackerar.

BYGGER PÅ VERKLIGA SCENARION

NÄR DAGENS ÖVNINGAR avslutats återstår bara några skjutövningar och en tids karantän innan deltagarna flyger till Mali. Morgan och Pontus kan inte riktigt jämföra den här slutträningen med någon tidigare.

– Vi gjorde inget sånt här inför Mali 11. Då var vi ett spaningsförband, nu är vi en del av en snabbriktig stridsgrupp.

”De amputerade och sårsminkade männens professionella dödsångestvrål ger rysningar längs ryggraden.”

tion man inte alls är van vid när man övar, förklarar Morgan.

Soldaternas ska nu skydda civilbefolkningen och öva problematiken med att ha civila mellan förbandet och en motståndare som skjuter skarpt.

– De instruktioner statisterna hade fått stämmer bra med situationen på en marknad i Mali, berättar Pontus som varit på insats i landet tidigare.

Civilbefolkningen spelas av 55 gymnasieungdomar från en närliggande skola, och har blivit tydligt registrerade för

De ger slutträningen högt betyg och lyfter särskilt momenten, som är baserade på scenarion som faktiskt har hänt.

– Visst var det svårt med realismen i vissa delar. Visst får du puls här, men inte den känsla som riktiga granater ger. Men jag tror inte att det går att göra så mycket bättre än det här i en övningsituation, säger Pontus och får medhåll av Morgan. ◀

Text *Anna Palm/Livgardet*

Foto *Svante Rinalder/Livgardet*

Civila medarbetare från Livgardet deltar i övningen och spelar civilbefolkning i en vägspärr.

Amputerade professionella skademärkare bidrar till den skarpa realismen i övningen.

Text *Jimmie Adamsson/LedsKomm* Foto *Bezav Mahmud/Stridsfotoavdelningen*

ALLAV

RESURSER UR MARINEN, ARMÉN, FLYGVAPNET OCH HEMVÄRNET DELTOG I EN

Marinbasens personal lastar minor på korvetten.

ÄR DÄR

OMFATTANDE BEREDSKAPSKONTROLL UNDER OKTOBER. SLUTSATS: VI ÄR REDO.

I mitten av oktober beordrade Försvarmaktens insatschef en oanmäld beredskapskontroll av förband ur samtliga försvarsgrenar och hemvärnsförband.

En korvett ur Fjärde sjöstridsflottiljen fick i uppdrag att fälla sjöminor som personal ur Marinbasen klargjort. Minorna fälldes i Stockholms södra skärgård för att skydda ett kustavsnitt. Fällningen skedde samtidigt som en luftvärnsstridsgrupp ur Luftvärnsregementet, Lv 6, stött för områdesskydd med både luftvärnsrobotsystem 97 och det alldeles nya robotsystem 98.

På marken stod hemvärnsförband och regionala beredskapsstyrkor ur mellersta militärregionen för skydd. Försvarmaktens telekommunikations- och informations-systemförband, FMTIS, bidrog tillsammans med Åttonde operativa sambandsbataljonen till att upprätta och förstärka förbandens kommunikationsförbindelser genom Försvarets telenät.

STÄRKER FÖRSVARET

Insatschefen, generallöjtnant Michael Claesson, besökte de deltagande förbanden under kontrollen.

– Vi gör de här kontrollerna för att stärka försvaret av Sverige och som en del av Försvarmaktens ambition att höja vår operativa förmåga. De är viktiga för att se att våra krigsförband kan lösa de uppgifter de är satta att göra i kris och krig.

Att lösa kvalificerade uppgifter koordinerat mellan olika försvarsgrenar och andra stridskrafter är något som Försvarmakten särskilt utvecklat de senaste åren. Detta i takt med att omvärldsläget har försämrats och Försvarmakten

fått såväl utökade uppgifter som ekonomiska tillskott.

– Jag är särskilt nöjd med den flexibilitet och samverkan jag fått se. Hemvärnsförbanden har stått för skydd på marken och visat att de är en viktig och självklar del av insatsverksamheten. FM Log har bland annat stått för viktiga operativa transporter.

– FMTIS har säkerställt

TVÅ SOM VAR MED ...

ARMÉN

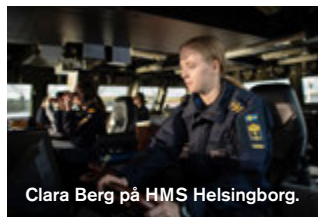
Ivar Cander Johansson, Chef
Luftvärnsrobotpluton 98

Hur gick kontrollen?

– Det goda resultatet från beredskapskontrollen vittnar om att de kvinnor och män som tjänstgör vid kompaniet alltid gör sitt yttersta för att slå vakt om rikets säkerhet.

”Vi gör de här kontrollerna för att stärka försvaret av Sverige och höja vår operativa förmåga.”

förbandens kommunikationsförmåga. Luftvärnsstridsgruppen har under flygtaktisk chefs befäl stått för områdesskydd med bland annat nyligen tillförd modern luftvärnsrobot och marinen har transporterat, klargjort och fällt sjöminor säger Michael Claesson. ◀

Clara Berg på HMS Helsingborg.

MARINEN

Clara Berg, Signalmatros på
HMS Helsingborg

Hur var det att jobba under beredskapskontrollen?

– Det var häftigt, Jag har inte varit med på något sånt här förut. Det var coolt att det inte bara var marinen och de som vi vanligtvis jobbar med i vardagen utan även markförband. Alla i besättningen kom in väldigt fort och så fort vi kastade loss var det bra stämning ombord. Alla var glada trots att vi blev inkallade utan förvarning.

Fällning av mina.

OVAN: Ivar Cander Johansson ingår i Luftvärnsstridsgruppen, som stod för områdesskydd under övningen.
NEDAN: Hemvärnsstyrkorna säkrade kajen där minorna lastades.

SVE+USA

FÖRENADE PÅ

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/LedsKomm**

ÖSTFRONTEN

UNDER NOVEMBER GENOMFÖRDE svenska och amerikanska specialförband den mest omfattande gemensamma övningen någonsin. Utöver specialförbanden inbegrep den även resurser från alla svenska stridskrafter, och ställde höga krav på samarbete mellan svenska och amerikanska förband och individer.

– Vi har ett gemensamt ansvar att verka

förebyggande och förhindra kriser och krig. USA utgör en viktig samarbetspartner kopplat till säkerheten i Europa. Att tillsammans kunna agera snabbt och beslutsamt i ett skarpt läge förutsätter att vi är samtränade redan i dag, säger brigadgeneral Anders Löfberg, chef för de svenska specialförbanden.

Under nästan två veckor i november rörde sig en grupp ur världens skarpaste specialförband i svensk skärgård. Uppdrag: hitta och bekräfta mål för bekämpning.

MÖRKRET ÄR inte det värsta. Inte kylan eller diset. Eller den höga farten.

De svartklädda operatörerna studsar fram över vågtopparna i en mindre, grå båt och hör till de mesta vältränade i världen. Målet är en av öarna i området – en av vad som verkar vara hundratals.

Det värsta i hela situationen för gruppen ombord är allting tillsammans, kombinerat med vetskapen om att dolda under ytan finns stenar och grundflak, som skulle kunna få båten att krascha våldsamt och sabotera hela uppdraget.

Men båtföraren och navigatören har varit med om det här tidigare, trots att deras utbildning till största del skett på den amerikanska västkusten, med Hawaii nästan en Atlantbredd bort som närmaste ö. De två amerikanska operatörerna har varit här i Gryts skärgård på den svenska östkusten förr, och lärt sig högfartsnavigering i svensk skärgård, med stöd av svenska specialoperativa enheter.

STÖRSTA ÖVNINGEN

OPERATÖRERNA I BÅTEN ingår i ett amerikanskt specialförband och deltar i den största svenskleda övningen tillsammans med svenska specialförband någonsin. I övningen bidrar även resurser från armén, flygvapnet, marinen och hemvärnet. Från amerikanskt håll deltar utöver operatörerna

även stridsflygledare (JTAC), gröna baskrar, Navy SEALs, US Navy Europe och US Air force Europe.

Uppgiften som ligger framför gruppen i båten när de närmar sig ön i det kalla, våta mörkret, är att bekräfta ett identifierat mål och rapportera detta till den gemensamma staben som är stationerad strax utanför Valdemarsvik. Exakt hur rapporteringen går till får vi inte veta. Det sker dolt, förklarar brigadgeneral Anders Löfberg, som är chef för de svenska specialförbanden och har målat upp scenariot för Försvarets Forum.

– Om beskedet från operatörerna stämmer med tidigare information, och att vi får bekräftat att det är ett mål vi vill bekämpa, inleds nästa steg i processen. Att aktivera långräckviddig bekämpning, exempelvis från flyg eller fartyg, förklarar han.

STORSCENARIO I BOTTEN

ETT STORT ANTAL LIKANDE moment genomfördes på land, i skärgården och i kustbandet längs delar av Sveriges östkust under ungefär en och en halv vecka i november. Svensk och amerikansk personal arbetade sida vid sida, i staben som etablerats i Valdemarsvik och vid andra resurser på land, till sjöss och i luften. En del av momenten handlade för operatörerna om att ta sig till ett mål – till fots, simmandes, dykandes, per båt eller med fallskärm – identifiera detta och rapportera

MATTHEW YOUNG

BEZAV MAHMOUD/STRIDSFOTO/DAVID

Högfartsnavigering i svensk skärgård var en del av övningen.

till staben.

Därefter arbetade den gemensamma svensk-amerikanska staben fram underlag och tog fram resurser för att kunna genomföra den långräckviddiga bekämpningen. De skarpa procedurerna följdes även om inga skarpa robotar avfyrades denna gång.

– Övningen hade inte något stort sammanhållet scenario. Däremot har de olika momenten utformats baserat på ett

En RIB-båt från Sjötransportenheten följer en amerikansk CCM, Combatant craft medium, för att möta upp HMS Trossö.

större tänkt händelseförlopp, som vi diskuterat och utvecklat tillsammans med USA inför den här övningen, förklarar Löfberg.

POLITISK FÖRANKRING

HAN VILL INTE beskriva de tänkta händelseförloppen i detalj, men de bygger på ett antal antaganden om en möjlig händelseutveckling i regionen, kombinerat med en analys av vilka intressen de två länderna har här och vilka möjligheter de har att agera för att skydda dem.

– Att vi överhuvudtaget övar tillsammans har sin grund i en

HMS Trossö gav logistikstöd till amerikanska specialförband ur Naval Special Warfare Group.

JONAS HELMERSSON/FÖRSVARSMAKTEN

överenskommelse mellan ländernas försvarsministrar 2016, om att vi just ska stärka och fördjupa vår försvarssamarbeten. Denna övning utgör ett exempel på en specialoperation, för att fördjupa vårt strategiska partnerskap till stöd för gemensamma intressen i Östersjöområdet, säger Löfberg.

SKULDRA MOT SKULDRA

OPERATÖRERNAS förflyttningar i skärgårdsmiljö var förvisso en av utmaningarna. Men ytterligare en utmaning, påpekar Löfberg, var att få hela maskineriet att fungera (inte hans ordval). I staberna satt svenska och amerikanska befäl skuldra mot skuldra och arbetade i samma system, med samma protokoll och på samma sätt. Det låter måhända inte som en stor sak, men med tanke på att i huvudsak sex olika system ska samordnas i en gemensam operation – svenska och amerikanska specialför-

Amerikanska operatörer hanterar en UUV, Unmanned underwater vehicle, som användes under övningen.

MATTHEW YOUNG

band, svenska och amerikanska marinen och svenska och amerikanska flygresurser, var det inget självspelande piano.

– Vi har ännu inte gjort en fullständig utvärdering av övningen, men jag konstaterar att vi nådde alla mål och somliga med råge, säger Löfberg.

– Vi har kunnat visa våra amerikanska vänner något om förutsättningarna för specialoperationer i Östersjön i november, och har fått förståelse för

varandras förmågor, metoder och inte minst vilka stora möjligheter ett fördjupat samarbete kan skapa – vår kunskap om området i kombination med professionella enheter på båda sidor och kvalificerade vapensystem från amerikansk sida.

Men den viktigaste slutsatsen, understryker han, är att övningen visar att vi kan genomföra komplexa operationer tillsammans, effektivt, snabbt och med hög precision. ◀

HMS Nyköping samövade med amerikanska sjö- och luftstridskrafter.

DET GEMENSAMMA SJÖSTÖDET

I specialförbandsövningen deltog fartyg från båda sjöstridsflottiljerna tillsammans med amerikanska enheter i Östersjön. Både som stöd åt specialförbanden och för övning av ytstrid.

– ÖSTERSJÖN ÄR STRATEGISKT viktig av flera anledningar, ett exempel är att länderna i området är beroende av fungerande transporter. Ett annat är att försvaret av Sverige börjar till sjöss. Vid en kris eller konflikt i vårt närområde är det då avgörande att vi i marinen redan gjort nödvändiga förberedelser, tillsammans med våra partners.

STÖD TILL SPECIALFÖRBAND

FRÅN Fjärde sjöstridsflottiljen deltog bland annat stödfartyget HMS Trossö, som försåg svenska och amerikanska speci-

alförband med förnödenheter.

– Vi har drivmedel, mat till soldater och en hel del annat ombord. Vi genomförde också ett sjukvårdsmoment där vi övade kvalificerad sjukvård med transport av en skadad person, säger Per Egnell, fartygschef på HMS Trossö.

– Att jobba med den här typen av förband är väldigt friktionsfritt. De var tydliga med vad de önskade och vi kunde tillgodose allt de ville ha.

YTSTRIDSÖVNINGAR

VISBYKORVETTEN HMS Nyköping övade tillsammans med den amerikanska jagaren USS Ross i södra Östersjön. Övningarna omfattade bland annat ytstrid där fartygen övade både tillsammans och med varandra som motståndare.

– Vi lär oss alltid mycket av

USS Ross kom in i södra Östersjön för att bland annat öva sjöstrid.

att öva med ett så kvalificerat fartyg som USS Ross. Då Östersjömiljön är vår hemmaplan är jag också övertygad om att även våra amerikanska partners lärt sig mycket, säger Peter Lindén som är fartygschef på HMS Nyköping. <

Text Jimme Adamsson och Melina Westerberg/Försvarmakten

ASTRID AMTÉN SKÅGE/FÖRSVARSMAKTEN

SMITTFRITT

Skaraborgs flygflottilj F7 stod värd för amerikanska flygförband under övningen med svenska och amerikanska specialförband. Trots coronarestriktioner kom de väldigt nära varandra.

AMERIKANSKA FÖRBAND, inte minst specialförbanden, är väldigt erfarna när det gäller att verka från andra, nya och okända platser och är därför väldigt duktiga på att jacka in i ett värdförband i ett annat land. USA upplever av allt att döma att de fick ett professionellt och välfungerande stöd under

specialförbandsövningen i november.

– Det har fungerat otroligt bra, vi är jättenöjda med samarbetet med svenska försvaret. Vi har verkligen kommit varandra ännu närmare i vårt sätt att samarbeta och lösa uppgifter, säger en major vid US Air force, vars namn är skyddat.

På grund av covid-19-pandemin har nationernas olika förband och enheter har hållits avskilda inne på F 7:s flottiljområde. På andra platser där övningen bedrivits har man upprättat liknande ”bubblor”, och antalet resor till och från dessa begränsades så mycket

F 7:s flottiljchef Malin Persson fick amerikanska gäster mitt under pandemin.

det var praktiskt möjligt. Specialförbandschefen Anders Löfberg konstaterar att metoden var framgångsrik; ingen testades positivt under de tre veckor övningen pågick. Något som naturligtvis även uppskattades av de gästande förbanden.

– Det känns riktigt bra att vi har kunnat göra det tillsammans utan att någon insjuknat i covid-19 eller att vi haft någon smittspridning under övningen, säger majoren vid US Airforce. <

Text **Therese Fagerstedt och Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm**

ESKORT PÅ HÖG NIVÅ

När fem jaktflyg och tre gigantiska transportplan passerade över domkyrkan i Visby en fredag i slutet av november, lämnades ingen på marken oberörd. Men få visste vad de just hade sett; svenskt flyg eskorterade amerikanska specialförband på väg mot Estland.

En CV22 Osprey flyger nära en C130J under formationsflygning mot Visby.

EN AV DE större flygoperationerna under samövningen med USA genomfördes – modigt må tilläggas – på fredagen den 13 november. Två JAS 39 Gripen eskorterade tre stridsflygplan av typen F15E Strike Eagle, två MC130J – militärt lastflygplan – samt två något udda trupptransportplan av modell CV22 Osprey, från Sverige till den estländska gränsen. På vägen flög de alla åtta på låg höjd över Visby i formation, något som uppmärksammades av förväntansfull allmänhet och media på plats.

Vid den estländska gränsen lämnade de svenska Gripenplanen över eskorten till Baltic

Air Police, BAP, och vek sedan av för att lufttanka från en amerikansk KC135. De amerikanska flygen flög, med skydd av BAP, hela vägen in i Estland för att genomföra flyganfall mot mål på marken.

Syftet med övningen från svenskt håll var att stödja amerikanska flyg med eskort på svenskt territorium och lämna över till Baltic Air Police vid gränsen till Estland. Genomförandet av flygangrepp mot markmål i Estland genomfördes enbart av amerikanska flyg.

De övningar och moment som genomförts under oktober och november har ytterligare stärkt samarbetet mellan Sverige och USA och skapat

förutsättningar för att kunna genomföra gemensamma specialförbandsoperationer i vårt närområde här och nu.

”LIKHETERNA STÖRRE ÄN SKILLNADERNA”

FÖRSVARETS FORUM fick möjlighet att prata med den svenska Gripen-piloten som planerade eskortflygningen till Estland, call sign Loco, och bad honom berätta lite om själva genomförandet och samarbetet med USA.

– Egentligen var det inte så märkvärdigt, alla inblandade är ju proffs på det dom gör. Men det är naturligtvis viktigt att samarbetet fungerar bra och att prata ihop sig innan en

formationsflygning så att alla har samma bild av hur det ska gå till.

Hur svårt var det att flyga i formation med de amerikanska flygen?

– I det här fallet var det en kombination av snabba flygplan och lite långsammare flyg och det var lite utmanande att få ihop. Ett stridsflyg vill ju flyga snabbt men CV22 Osprey kommer inte riktigt upp i de hastigheterna så stundtals valde vi att flyga i två formationer.

Hur fungerar samarbetet i luften med USA?

– Det fungerar väldigt bra. Det finns några små skillnader mellan oss men när vi övar tillsammans såhär så blir de

lättare att upptäcka och därmed lättare att överbrygga.

Vad kan det vara för skillnader?

– Det är inga stora grejer. Vi gör en del saker på olika sätt och vi har olika regelverk att följa. På det stora hela är likheterna faktiskt större och det skapar bra förutsättningar för kvalificerade gemensamma övningar och operationer.

Hur upplevde du att överflygningen gick?

– Det gick bra. Det var ganska låga moln över Visby men vi hittade till slut en glugg så att vi syntes från marken. ◀

Text **Therese Fagerstedt/Leds**
Komm

CHEFENS TACK ...

"Jag vill tacka alla deltagare från Armén, Marinen och Flygvapnet för det ovärderliga stöd som givits till de svenska Specialförbanden och våra amerikanska partner. Vi har tillsammans visat att Försvarsmakten kan genomföra gemensamma kvalificerade övningar och göra det tillsammans med strategiska partner – i det här fallet amerikanska specialförbandsenheter."

Brigadgeneral Anders Löfberg, C SFL

En unik formationsflygning över Östersjön symboliserar samarbetet mellan Sverige och USA.

DE LEVER SAMMA.. POJKDRÖM

Rättar man samma sorts flygplan finns det mycket att prata om.

De bor på varsin sida av Atlanten. Har samma dröm, samma jobb. Men hur är det egentligen att jobba för US Airforce jämfört med Försvarsmakten? Vi fångade en svensk och en amerikansk pilot på en av deras lediga stunder under samövningen med USA för ett kort samtal.

HAN HAR FLUGIT transportplanet C130 i ett år nu – och varit pilot i amerikanska flygvapnet i ungefär tre år. Vi möter honom på Såtenäs tillsammans med sin svenska kollega Richard under övningen där såväl svenska som amerikanska specialförband ingår. Den amerikanske piloten vill inte kallas annat än "pilot" i texten, eftersom hans namn är skyddat.

Varför vill du bli pilot?

– Det var nog lite av en pojkdrom. Jag har i alla fall alltid gillat flygplan och har alltid velat bli pilot. En av mina bröder är också pilot, för övrigt.

Richard, som hör hemma på flygflottillen på Såtenäs flyger också en C130 och nämner också pojkdrom, men hade egentligen inte haft en tanke på att söka förrän än gjorde sin värnpliktsutbildning 2008 och såg en annons från Flygvapnet.

– Jag skickade in en ansökan om att bli pilot, men tänkte inte mer på det.

Nu har han flugit i Flygvapnet i åtta år.

Hur går det att kombinera pilotjobbet med familjeliv?

– Det går bra, även om jag tror att vi har längre resor och är borta längre perioder från familjen än mina svenska kollegor. Men vi får en månads semester, och även om den måste planeras långt i förväg för att arbetsschemat ska gå ihop får vi alltid ut ledigheten, säger den amerikanske piloten.

Det är inte så stor skillnad

mot svenska förhållanden, konstaterar Richard.

– Vi är borta en del, även om det inte är i samma utsträckning som våra amerikanska kollegor, och det ställer vissa krav på våra familjer. Men det går absolut att kombinera. Jag har den statliga semestern på 31 dagar och arbetsgivaren är väldigt lyhörd för våra önskemål. Du får oftast den ledighet du önskar, säger han.

Hans amerikanske kollega:

– Det bästa med att jobba för amerikanska flygvapnet är just att flyga. Men också att komma till så många olika länder och ställen i världen, att få se sig om.

– Den delen ingår i pilotdrömmen. Men jag gillar också att vi flyger en hel del "coola" uppdrag, säger han utan att kunna bli mer specifik av sekretessskäl.

Här skiljer han sig inte från Richard särskilt mycket. Men tillägger att det för honom också handlar om känslan av att göra något som han är stolt över.

Framtidsplaner?

– Att flyga! Jag är ganska ny i det här och det enda målet jag har just nu för den närmaste framtiden är att fortsätta flyga, se fler ställen, vara med på fler uppdrag, samla fler flygtimmar.

– Samma här. Jag är helt inställd på att fortsätta flyga, säger kapten Richard. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm**

HEMVÄRNSÖVNING

ETT GOTLÄNDSKT INSATSKOMPANI ÖVADE MED AMERIKANSKA SPECIALFÖRBAND I NOVEMBER.

HEMVÄRNET FORTSÄTTER att utveckla sina internationella samarbeten. Utbytet med den amerikanska armén började redan förra hösten med en kurs för utbildningsofficerare på HvSS och en helgutbildning för hemvärnssoldater på Gotland. HvSS ansvarar för det svensk-amerikanska utbytet och ser till att det anpassas efter svenska förhållanden och de behov som finns i hemvärdet.

– Kursen för utbildningsofficerare och den verksamhet som genomförs runt om i landet med stöd av amerikanska enheter är en viktig del i att stärka hemvärdets förmåga. Att på det här sättet bygga upp ett

ömsesidigt förtroende bidrar till att vi tillsammans blir starkare och bättre på att möta en kvalificerad motståndare, säger Jonas Karlsson, chef för HvSS.

GOTLAND AVSKURET

PÅ GOTLAND UTBILDADES förra året hemvärnssoldater i bland annat skjut- och strids-teknik, från ställföreträdande plutonchef och uppåt.

– I år övade vi med ett helt insatskompani på Gotland. Hemvärnssoldaterna fick order om att ta med civilt ombyte och visste inte vad övningen handlade om. De kördes ut med buss till tre olika platser och blev uppsplittrade i tillfälligt sam-

mansatta enheter för att ge en så realistisk övningsmiljö som möjligt.

Scenariot var att Gotland blivit avskuret och isolerat efter en överraskande belägring, säger Bengt Boman på Gotlandsgruppen. Han gick kursen på HvSS förra året och har deltagit i båda utbildningarna på Gotland.

– Det är nyttigt att öva den här typen av scenario, det här är inget Försvarets soldater har på näthinnan och det liknar inte en normal stridsmiljö. I dag är det här ett ganska troligt scenario, det går att dra paralleller till Krim. Invasionshotet skil-

Det svensk-amerikanska samarbetet som går under benämningen Oden försätter att utvecklas.

MED **EXTRA ALLT**

jer sig ganska kraftigt från scenariot med en belägring. Hemvärnssoldaterna fick en bra uppfattning av vad som händer vilket annars är svårt att visualisera, säger Bengt Boman.

HÖJDA ÖGONBRYN

HEMVARNSSOLDATERNA FICK order om att "möta upp resurser", under ledning av de plutonchefer som var med förra året.

– Den första uppgiften var att genomföra ett möte med en stödfunktion, som var en grupp operatörer från de amerikanska specialförbanden. Därefter vidtog planering, förövning och

ett antal olika moment som är direkt kopplade till uppgiften störa.

Hur reagerade hemvärnssoldaterna som träffade operatörerna?

– De blev ganska förvånade och det fanns inte i deras tankevärld att de skulle samöva med amerikanska operatörer. När de kom tillbaka och pratade med resten av plutonen var det många som höjde på ögonbrynen.

Utvärderingen av övningen var i huvudsak väldigt positiv, även om utbytet och samarbetet fortfarande är i utvecklingsstadiet.

– Vi har börjat hitta metoder

för hur ett samarbete som det vi har på Gotland kan gå till, och vi är lite av ett bollplank för HvSS inför kommande utbyten med andra hemvärnsförband. Hemvärnssoldater tyckte att det väldigt intressant, det var en riktig energikick. Det är både en moralhöjare och en ambitionshöjare. Relationen med amerikanerna är mycket bra, operatörerna är duktiga, trevliga och sociala så de kommer snabbt in i gänget. De är väldigt lätta att samarbeta med, poängterar Bengt Boman. ◀

Text **Therese Åkerstedt/Tidningen Hemvärnet** Foto **US Army**

Med hjälp av instruktörer från amerikanska arméns specialförband ska hemvärnet bli bättre.

COVID-ÅRET BOR

DET HAR VARIT ETT BESYNNERLIGT OCH BESVÄRLIGT ÅR HÄR HEMMA I SVERIGE. MEN PÅ MÅNGA HÅLL UTANFÖR VÅRA GRÄNSER HAR BEGRÄNSNINGARNA MED ANLEDNING AV COVID-19 VARIT ÄN HÅRDARE. VI FRÅGADE NÅGRA AV FÖRSVARSMAKTENS ANSTÄLLDA MED UTLANDSTJÄNST OM HUR DE UPPLEVT CORONAÅRET 2020.

- 1. Hur har pandemin påverkat dig i arbetet under året?**
- 2. Vilka konkreta skillnader ser du på din arbetsplats jämfört med innan pandemin?**
- 3. Hur har det påverkat livet i allmänhet?**

PARIS, FRANKRIKE

Carl Tiselius,
försvarsattaché

1. När jag tillträdde i slutet på sommaren upplevde vi en gradvis öppning från den omfattande nedstängningen under våren då nästan alla möten hölls på distans via telefon eller videomöten. Nu får skolor och arbetsplatser som inte kan arbeta på distans vara öppna, men vi genomför inga fysiska möten. Distansarbete funkar hjälpligt i frågor som redan påbörjats och där motparterna träffats, men i möten utan den grunden är det mycket svårare. Vikten av upparbetade fysiska relationer kan inte nog betonas.

2. Vi måste hålla avstånd hela tiden, på möten och på stan. Vi har alltid mask på oss ute, och på arbetsplatsen. Max 6 personer får delta på fysiska möten.

3. Allt socialt liv utanför familjen och hemmet är pausat. Vi får gå ut en timme per dag för motion. Handla får vi göra i butiker som ligger

Carl Tiselius.

max 1 km hemifrån. Lyckligtvis har vi hund, som vi får rasta.

BRUNSSUM, NEDERLÄNDERNA

Anders Berglund,
stabsofficer J35 och **Per Memgård,**
stabsofficer
Joint Force Command

1. Arbetet vid JFCBS har påverkats mycket. Från mitten av mars till juli hade staben skiftgång. Alla planerade större övningar under våren ställdes in. Sedan slutet av augusti är staben fullt operativ, men stabsverksamheterna påverkas dagligen.

2. Jobbade växelvis hemma och på kontoret under våren. Långsiktig planering av arbetet blev viktigt eftersom visst arbete bara kan utföras på kontoret. Det var rörigt med många olika regler att förhålla sig till: Natos centrala bestämmelser, Nederländernas rekommendationer samt Försvarsmaktens riktlinjer som inte alltid överensstämde.

3. Fritiden har varit begränsad, det har ju inte gått att resa. Det är även svårt att få resa hem pga. Nederländernas resekarantänsregler.

Anders Berglund.

Per Memgård.

TOM GRÄNSERNA

ATALANTA, SPANIEN

Peter Engström, Övlt, Stf Chef J5, EU OHQ/Op

1. Från och med mars infördes skiftarbete och lokalerna sanerades mellan skiften. Personal i olika arbetslag förbjöds att träffa varandra. Vi införde dagliga videomöten. Rapportering till Sverige förändrades också med ökade informationsbehov hemifrån.

2. Ja, det blev obligatoriskt att bära mask och handskar. Från mitten av mars till mitten av maj gällde generellt utgångsförbud. Polis kontrollerade fordon på vägarna och personal vid mataffärer, och dryga böter utfärdades till alla som inte hade tillstånd att vara utomhus.

3. Ja, den personliga rörligheten begränsades totalt. Behovet av daglig kontakt med anhöriga i Sverige ökade. Det blev också tydligt hur viktigt det är med daglig fysisk träning. Jag satte upp träningsmål för att motivera mig och de andra i arbetslaget att röra på sig. På kvällarna åt jag "videomiddag" med

anhöriga i Sverige, det är ett ljus minne från den mörka tiden.

Peter Engström.

TAMPA, FLORIDA, USA

Brigadgeneral Peter Adolfsson, Senior National Representative, US Centcom

1. I slutet av mars gick CENTCOM ner till 25 % bemanning, och nu är vi uppe i 50 %. Vi lyckades se till att samtlig svensk personal kunde lösa sina uppgifter på plats. Verksamheten har kraftigt beskurits och nästan alla möten och uppdateringar sker virtuellt. Förr var det mycket social samverkan, men nu är den i stort sett noll.

2. Omfattande restriktioner, både avseende resor och öppna etablissemang har inneburit att möjligheterna till fritidsaktiviteter är begränsade. Det blir mycket fys...

3. Vi fick åka hem på semester i somras efter att "allmän amnesti" utfärdats för utlandsstationerade från den rätt drakoniska policyn som infördes från FM. Jag ser fram emot att göra en sista hemresa över jul och nyår.

Peter Adolfsson.

KOREA

Christer Erixon, överste, ställföreträdande delegationschef vid Neutral Nations Supervisory Commission (NNSC)

1. Pandemin har inneburit stora begränsningar för mig. Periodvis har rörelsefriheten varit väldigt begränsad såväl innanför landets gränser som utanför Sydkorea.

2. En betydande del av skillnaderna rör den personliga hygien, som desinfektion och krav på att bära munskydd. Det görs även frekventa covid-tester och inte minst märks skillnaden mot tidigare genom det omfattande karantänsförfarande som är nödvändigt i samband med symptom och hemresa.

3. Ja, min fritid har påverkats avsevärt. Jag har inte kunnat resa runt i landet, eller någon annanstans. Har inte fått ta emot besök av familj och vänner. Hemresa blev möjlig tack vare god planering, dock har jag inte kunnat göra alla hemresor på

grund av karantänskrav.

Christer Erixon.

GAO, MALI

Frida Olsson, menig, Mali 12

1. Många utbildningar blev förlagda utomhus, eller på distans. Vi har inte kunnat komma till insatsområdet lika fort som vanligt på grund av karantänsbestämmelserna.

2. Nu när jag jobbar på flygplatsen måste jag alltid bära handskar, munskydd och glasögon. Det är ingen begränsning i sig, men det är tråkigt att inte kunna ge ett leende som syns till dem jag jobbar med eller som hjälper mig från andra nationer.

3. Förutom att det blivit svårare att besöka familjemedlemmar har fritiden inte påverkats så mycket. Jag har kunnat fortsätta med mountainbike och vandring, exempelvis. Men så klart är det påfrestande med alla restriktioner som begränsar vistelsen på offentliga platser. Men då har man fått vara kreativ och hitta på nya aktiviteter, eller lära sig något nytt.

Frida Olsson.

ÅRET SOM GÅTT

2020 I BILDER

EN INSTÄLLD STORÖVNING, OMFATTANDE STÖD TILL SAMHÄLLET, TURBULENS INFÖR FÖRSVARSBESLUT 2020 OCH SAMÖVNINGAR MED AMERIKANSKA SPECIALFÖRBAND. ÅRET HAR VARIT HÄNDELSERIKT. OCH ÄVEN OM MYCKET BLEV ANNORLUNDA MOT VAD MÅNGA TÄNKT SIG, VISADE FÖRSVARSMAKTEN ATT VI TROTS DET HISTORISKT TUFFA LÄGET KUNDE BEDRIVA FRAMGÅNGSRIK VERKSAMHET.

Text **Charlotta Börjesson/Leds komm**

NÄR 9 januari. **VAD** 18:e stridsgruppen från P4 lämnades över till Gotlands regemente P 18 och bytte i samband med detta namn till 181:a pansarbataljonen. **VAR** På Gotland. **VILKA** 18:e stridsgruppen, med regementets maskot, gutebaggen Harald VI. **VARFÖR** I försvarsbeslutet 2015 bestämdes att Gotlands regemente skulle upprättas och att stridsgruppen skulle placeras på regementet.

BEZAV MAHMOUD/STRIDSFOTOAVT

NÄR 23 januari. **VAD** Ewa Skoog Haslum blev ny chef för marinen och är nu verksam vid Musköbasen. **VAR** Vid en högtidlig ceremoni i Karlskrona.

9

JANUARI

FORSVARSMAKTEN

23
JANUARI

24
JANUARI

NÄR 14 februari. **VAD** Operation Oden genomfördes i Härnösand och fick stor uppmärksamhet. Försvarsmakten fick genom övningen värdefull erfarenhet av att bedriva verksamhet i en ny typ av terräng och att transportera dit trupper. **VAR** Från Örnsköldsvik till Timrå och framförallt i Härnösand. **VILKA** Livgardet, Göta ingenjörregemente och Helikopterflottiljen. **VARFÖR** För att stärka den operativa förmågan hos förbanden.

14
FEBRUARI

ÅRET SOM GÅTT

NÄR 24 januari. **VAD** Norrbottens flygflottilj utökade sin verksamhet som ett led i arbetet med att kunna försvara hela landet. Flygverksamhet och övningar genomfördes i området kring Östersund under vecka 4. **VAR** Nedre Norrland, i området kring Östersund. **VILKA** 211:e och 212:e stridsflygdivisionerna. **VARFÖR** För att stärka förmågan att verka över hela landet.

JESPER SUNDSTRÖM/F 21

FÖRSVARSMAKTEN

NÄR 17–25 mars. **VAD** Ubåtsjaksövning. Övningen är en årligen återkommande militärövning med ett 30-tal deltagande större och mindre fartyg. **VAR** I år hölls övningen för första gången norr om Marstrand, på västkusten. **VILKA** Ett 30-tal båtar och fartyg, helikoptrar och ca 700 soldater och sjömän deltog. **VARFÖR** För att förbanden ska få öva i den annorlunda miljön på västkusten, som skiljer sig från den i Östersjön.

FÖRSVARSMAKTEN

JIMMY CROONA/STRIDSFOTOAVD

DAVID CARR/FÖRSVARSMAKTEN

NÄR 9–26 mars. **VAD** Vintersol 2020. Vintersolövningen är en årligen återkommande övning där förbanden i norra Sverige deltar. **VAR** I Boden och Kalix. **VILKA** Delar ur Norrbottens regemente, Artilleriregementet och Helikopterflottiljen. **VARFÖR** För att öka förbandens stridsförmåga i vintermiljö.

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD

NÄR 20 mars. **VAD** Utbildningsinsatsen i Irak där svensk personal har uppdraget att utbilda irakiska säkerhetsstyrkor stoppades tills vidare och personalen togs hem. **VAR** Camp Taji utanför Bagdad, i Irak. **VILKA** Svenska och brittiska styrkor. **VARFÖR** På grund av covid-19-pandemin.

NÄR 30 mars. **VAD** Försvarsmakten byggde tillfälligt sjukhus med 50 intensivvårdsplatser. **VAR** Stockholm och Göteborg. **VILKA** Enheter inom Försvarsmakten bistod med helikoptrar, ambulanser, röntgen och EKG-utrustning m.m. **VARFÖR** För att stötta sjukvården under covid-19-pandemin.

ÅRET SOM GÅTT

NÄR 15 maj. **VAD** Modifierad ubåt av typ Gotland levererades till Försvarsmakten från Saab Kockums och Försvarets materielverk. **VAR** Första ubåtsflottiljen. **VILKA** HMS Gotland och HMS Uppland. **VARFÖR** Den nya ubåten är modernare, tystare och mer effektiv och medger ökad operativ uthållighet.

REBECCA SIGNÅS/FÖRSVARSMAKTEN

15
MAJ

AMANDA ÖBERG/FÖRSVARSMAKTEN

NÄR 22 april. **VAD** Coronakarantän i kasern. **VAR** Luftvärnsregementet Lv 6 i Halmstad. **VILKA** Rekryter i Robot-97- och 98-plutonerna på Luftvärnsregementet. **VARFÖR** För att förhindra smittspridning till och från regementsområdet.

PETER ERIKSSON/FÖRSVARSMAKTEN

NÄR 29 maj. **VAD** Den 29 maj firade Hemvärnet 80 år sedan bildandet 1940. Löjtnant Herbert Johansson är den äldsta kvarvarande medlemmen och tilldelades rikshemvärnschefens diplom. **VAR** Hemma hos Herbert i Veddige. **VILKA** Hallandsgruppens chef, ställföreträdande bataljonschef i 45:e hemvärnsbataljonen samt trumpetare från musikkåren. **VARFÖR** För lång och trogen tjänst.

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

11
JUNI

NÄR 11 juni. **VAD** ÖB var sommarvärd i radioprogrammet Sommar i P1. **VAR** I SR P1. **VILKA** Överbefälhavare Micael Bydén. **VARFÖR** För att berätta om sina tankar om ledarskap och läget i vårt närområde.

SVERIGES RADIO

NÄR 11–21 maj. **VAD** Den marina övningen Swenex, som också hade flyginslag. Övningen Våreld hölls på de militära övningsfälten i Skövde och Karlsborg. **VAR** Västkusten, Sydkusten, Stockholms södra skärgård, Skövde och Karlsborg. **VILKA** Marinen, armén, flygvapnet **VARFÖR** Övningarna utgör slutprov för de värnpliktiga.

20
MAJ

NÄR 20 maj. **VAD** Flygvapnets samövning med amerikanska flygvapnet. **VAR** I svenskt luftrum. **VILKA** Samtliga flygvapenförband och Luftstridsskolan. **VARFÖR** För att utveckla interoperabiliteten och övningsverksamheten med den transatlantiska länken och i närområdet.

KRISTOFFER OLOFSSON/FÖRSVARSMAKTEN

11
MAJ

14
JULI

27
JULI

ÅRET SOM GÅTT

NÄR 14 juli. **VAD** Den svenska Malistyrkan är nu på plats i Gao. På Victoriadagen 14 juli invigdes Camp Estelle. **VAR** I Gao, östra Mali. **VILKA** Malistyrkan, Mali 12. **VARFÖR** För att stötta den maliska regeringen och skydda civilbefolkningen.

1
JULI

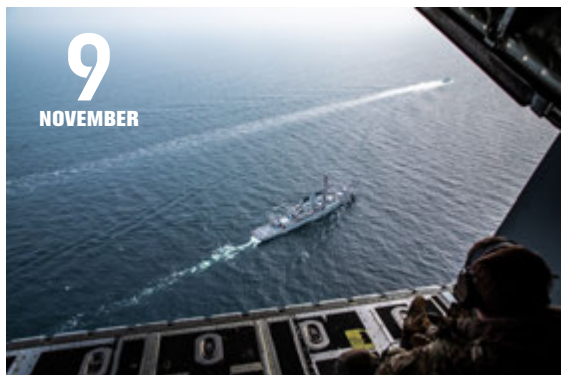

JOEL THUNGEREN/STRIDSFOTOAVD

NÄR 1 juli. **VAD** F 7 firade 80 år och gjorde en överflygning över området med ett stort antal flygplan. **VAR** Såtenäs. **VILKA** JAS 39 Gripen, J29 Tunnan, J32 Lansen, AJS37 Viggen med flera.

NÄR 27 juli. **VAD** Nya rekryter ryckte in vid Gotlands regemente P 18. Var P 18 på Tofta skjutfält på Gotland. **VILKA** Den första kullen med 20 nya rekryter. **VARFÖR** För att påbörja militär grundutbildning.

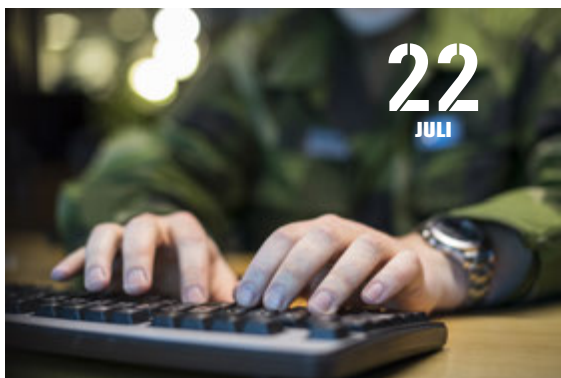
9
NOVEMBER

KARL MELANDER/FÖRSVARSMAKTEN

PATRIK ORCUTT

22
JULI

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD

NÄR 22 juli. **VAD** Rekryterna till cybersoldatutbildningen ryckte in. **VAR** Enköping. **VARFÖR** För att öka Försvarens förmåga att bedriva defensiva och offensiva cyberoperationer.

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD

24
AUGUSTI

NÄR 24 augusti. **VAD** Försvarens inledde en beredskapsinsats i Östersjön. **VAR** I sydöstra och mellersta Östersjön. **VILKA** Luftvärn, fartyg och Gripenplan. **VARFÖR** För att förstärka sjöövervakningen i Östersjön, till havs och från luften.

NÄR 9 november. **VAD** Övning med amerikanska specialförband. **VAR** På F 7 och längs Östersjökusten. **VILKA** Skaraborgs flygflottiljs personal och amerikanska specialförband. **VARFÖR** För att utveckla samarbetet inför framtida behov och situationer.

GRAVID P

Malin Johansson och Jenny Collin vid F 17 och Helikopterflottiljen.

Å JOBBET

Text *Johanna Toll/Leds Komm*

Foto *Jonas Holmberg/F 17 och Axel Öberg/Stridsfotoavdelningen*

GRAVIDITETEN ÄR EN OMTUMLANDE TID. MÅNGA UPPLEVER EN MÄNGD KÄNSLOR; GLÄDJE BLANDAS MED ORO OCH FUNDERINGAR PÅ VAD SOM KOMMER ATT HÄNDA, HUR LIVET KOMMER ATT FÖRÄNDRAS. VI HAR PRATAT MED TRE KVINNOR OM HUR DET ÄR ATT VARA GRAVID JUST NU – SOM FÖRSVARSMAKTSANSTÄLLD OCH UNDER PANDEMIN.

JENNY COLLIN på Helikopterflottiljen, Malin Johansson på F 17 och Cecilia Frisén Jörgensen på Ledningsregementet i Enköping har alla erfarenheter av att vara gravid i Försvarsmakten. De har fått mycket stöd och mött förståelse från kollegor och chefer, och arbetsgivaren har sett till att de kunnat fortsätta jobba under graviditeten. Samtidigt är de eniga om att det behövs fler och tydligare regler och direktiv på central nivå för gravida och ammande personal, så att det inte fattas godtyckliga beslut i varje enskilt fall.

BRA MED NYA MAMMAKLÄDER

AVTALEN FÖR ATT få kläder uppsydda ser olika ut på olika förband. Det innebär att det på vissa förband blir mycket lång

väntetid för att få kläder med rätt passform, medan andra får sina mammakläder på bara några veckor. Det är alltså inte självklart att gravid personal får tillgång till rätt kläder och uniformer och här finns stor förbättringspotential, påpekar trion. De är positiva till att det snart kommer en ny mammakollektion, och att det redan finns mammabyxor som har mudd upptill, istället för kardborrband som tidigare.

Vid en sökning på Emilia kan man konstatera att informationen om vad som gäller för gravid och ammande personal är mycket begränsad. Där finns egentligen bara en hänvisning till Säk. Reglemente 26 som innehåller ett kapitel om vilka arbetsuppgifter som gravida och ammande inte får utföra.

Det handlar exempelvis om skjutövningar som kan ge upphov till bullerskador på fostret, eller uppgifter med risk för kontakt med kemikalier som kan vara skadligt för både mamma och foster.

På följande sidor får ni träffa Malin, Jenny och Cecilia och läsa mer om deras personliga upplevelser om hur det är att vara gravid i Försvarsmakten.

Malin Johansson, F 17

”Försvarmakten är en generös arbetsgivare”

VANLIGA FALL JOBBAR

Malin Johansson som flygtekniker på Gripen på F 17, där hon väntar på att avsluta den praktik hon behöver göra för att få sitt B1-certifikat och därmed få full behörighet som flygtekniker. Just nu är praktiken pausad eftersom hon är gravid och inte får jobba med flygplan på grund av risken för att bli utsatt för buller och kemikalier. Istället har Malin bytt pluton och jobbar på materielsidan. Hon har även passat på att ta förarbevis för lastbil.

Att vara gravid som försvarmaktsanställd tycker Malin har fungerat bra, trots att hon varit tvungen att byta arbetsuppgifter. Men hon ser det också som något positivt, att hon fått tillfälle att lära sig något nytt och bli mer allsidig, eftersom hon nu också kan materielsidan lite bättre.

– I början led jag mycket av illamående, men mina kollegor och chefer var förstående för att jag behövde vila ibland eller gå ut och gå en promenad, berättar Malin.

– Jag var också orolig för att jag inte skulle få anpassade kläder. Jag hade hört att det

har varit ett stort problem för andra tjejer, men jag fick mina mammakläder inom cirka fyra veckor.

SIKTAR PÅ ETT ÅRS LEDIGHET

MALIN OCH HENNES sambo väntar nu sitt första barn, och det mitt under en pandemi. Det har inneburit att den blivande

”I BÖRJAN LED JAG MYCKET AV ILLAMÅENDE, MEN MINA KOLLEGOR OCH CHEFER VAR FÖRSTÅENDE FÖR ATT JAG BEHÖVDE VILA IBLAND.”

pappan inte kunnat följa med på besöken till mödravårdscentralen och att han bara fått delta på rutinultraljudsundersökningen. Tanken är att de ska föda på BB i Karlskrona och Malin och hennes sambo tänker minska sitt umgänge så mycket som möjligt den sista månaden före förlossningen, för att vara säkra på att sambon kan vara med på sjukhuset.

– Det är ju ett utforskat område för oss, att vänta barn, säger Malin, och det är klart att det är lite extra spännande och oroligt att vara gravid i coronatider.

Efter att barnet fötts planerar

Malin att vara föräldraledig i ett år och sen ska hennes sambo vara hemma några månader.

Innan hon blev gravid tränade Malin mycket styrketräning och löpning, och hon ägnade sig mycket åt sitt stora intresse westernridning. Men efter vecka 20 i graviditeten har hon

inte ridit. Istället får hon sitt motionsbehov stillat av att löpträna och styrketräna, och av att rasta hundarna och hästen på skogspromenader. Även om Malin inte har jägarexamen tycker hon också om att delta i jakt med hundarna. Ett annat stort intresse är canicross, linlöpning med hundar.

Hon har känt sig väl omhändertagen på arbetsplatsen under graviditeten och har bara mötts av förståelse och omtanke. Hon anser också att Försvarmakten är en bra arbetsgivare för småbarnsföräldrar.

– Försvarmakten är en generös arbetsgivare när det gäller föräldraledighet, i synnerhet om båda föräldrarna är försvarmaktsanställda, som jag och min sambo är.

Hon är dock lite kritisk till att det är svårt att hitta information om vad som faktiskt gäller när man är gravid.

– När det gäller tydliga riktlinjer för gravid personal finns det fortfarande mycket att förbättra, inte minst gäller det informationen som finns på Emilia, tycker Malin. ◀

MALINS GRAVIDTIPS

»» Konditionsträna efter dagsform. Var inte rädd för att löpträna om det känns bra.

»» Anpassad styrketräning är guld mot gravidkrämpor. Jag använder mig av boken ”Stark, glad,

gravid: träning för dig som väntar barn” av Maria Wigbrant.

»» Underskatta inte en rask skogspromenad. Motion gör dig gott och fungerade riktigt bra mot illamående för mig i början av graviditeten.

»» Vila när kroppen är trött.

»» Åt bra mat som

håller magen lugn.

På jobbet ...

... läs på om vad som gäller för gravida i försvarmakten.

... begär att en få en riskbedömning gjord av din chef.

... våga ifrågasätt och säga ifrån om något inte känns bra. Det är bara du som känner din kropp.

MALIN JOHANSSON

Beräknat datum: Slutet av februari/början av mars 2021.

Jobbar: Flygtekniker/materiel på F 17, Ronneby.

Familj: Sambo, tre jakthundar och en häst.

Intressen: Canicross (inlöpning med hundar) och westernridning.

Jenny Collin, Helikopterflottiljen

”Jag väntar fortfarande på uniformen”

Före pandemin pendlade Jenny från Karlskrona till sitt jobb i Linköping. Tanken var att hon skulle ha fortsatt att jobba där ända fram till förlossningen, men på grund av corona har jobbet i Linköping pausats och Jenny jobbar nu istället i Ronneby, nära sitt hem i Karlskrona.

Under graviditeten har Jenny än så länge mått hyfsat bra och kunnat leva ungefär som vanligt. Hon led dock av illamående de första åtta veckorna.

– Mina chefer och kollegor har varit mycket förstående för att jag har behövt vila ibland, eller att jag behöver stretcha ut ryggen på yogamattan då och då, berättar Jenny.

Hon brukar träna mycket och hålla sig fysiskt aktiv, men som gravid har hon börjat simma och gå istället för att jogga och ro. Ridning är ett stort intresse som hon fortsätter att ägna sig lite åt. Eftersom kroppen förändras så mycket under en graviditet är det extra viktigt att röra på sig och Jenny är mycket glad över att fysisk aktivitet på arbetstid är något som uppmuntras av arbetsgivaren.

MER STILLASITTANDE

JENNY ÄR STABSOFFICER OCH därför har hennes arbetsuppgifter inte påverkats nästan alls av graviditeten, det är istället pandemin som medfört förändringar i jobbet.

– Jag har ju inte flygtjänst, men förut kunde jag följa med på flygningar ibland, men det får jag inte som gravid.

Det enda som Jenny känner har förändrats när det gäller jobbet är egentligen att det blivit mer stillasittande och inte lika omväxlande som det brukar vara.

Under graviditeten tycker Jenny att det mesta fungerat bra, men hon är besviken på att det tagit så lång tid att ordna fram mammauniformen. Förrådet har varit mycket tillmötesgående och velat hjälpa

”JAG VILL JU KUNNA GÅ TILL JOBBET OCH SE PROFESSIONELL OCH PROPER UT OCH INTE BEHÖVA GÅ RUNT I FÖR STORA KLÄDER.”

till, men problemet är att det saknas ett avtal med sömnerskorna och det har försenat leveranser av nya uniformer.

– Vi är ju många kvinnor i Försvarsmakten nu så jag tycker inte att det borde vara så svårt att få fram rätt kläder, säger Jenny. Jag tog mått och lämnade in beställningen för tre månader sen, men jag har fortfarande inte fått min uniform. Nu är ju dessutom de måtten redan inaktuella så jag måste göra en ny beställning.

Jenny är kritisk till att det tagit så lång tid att få rätt kläder. Hon har fått hämta ut uniformer i stora storlekar, men de sitter inte snyggt och är obekväma.

– Jag vill ju kunna gå till jobbet och se professionell och proper ut och inte behöva gå runt i för stora kläder. Men för mig som jobbar på kontor är det inget jättestor problem, det är

värre för dem som har andra, mer fysiska tjänster. För dem är det ju en säkerhetsfråga att de har välsittande, funktionella kläder.

Att vara gravid mitt i en pandemi har inneburit att alla föräldrakurser ställts in och en oro för att sambon ska kunna vara med under förlossningen. Efter att bebisen fötts är tanken att Jenny och hennes sambo ska dela ungefär lika på föräld-

raledigheten.

– Det är många tankar i huvudet just nu, säger Jenny. Jag tänker på allt som kommer att förändras när jag blir förälder, och jag funderar på hur min karriär kan komma att påverkas av att jag får barn. Kommer jag kunna gå de kurser jag vill och följa min karriärplan? Samtidigt känner jag att det säkert ordnar sig med tiden. ◀

JENNYS GRAVIDTIPS

»» Fortsätt träna efter dina förutsättningar och be din chef om mer tid till träning!

»» Ha en öppen dialog med din chef om hur du mår och våga säga till om du mår dåligt eller har ont.

»» Ha lite extra mat och mellanmål på jobbet. Beställ graviduniform i god tid.

»» Försök att slappna av och sänk kraven på dig själv – det viktigaste är din hälsa!

OM JENNY

Beräknat datum: 23 februari.

Jobbar: Stabsofficer,
Helikopterflottiljen, Ronneby

Bor: Karlskrona.

Familj: Sambo och
Försvarmaktens Phai, busig
schäfervalp.

Cecilia Frisén Jörgensen, Ledningsregementet

”Det saknas centrala riktlinjer”

UNDER GRAVIDITETEN studerade Cecilia Frisén till specialistofficer i Halmstad och Enköping. Intresset för Försvarsmakten kom när hon praoade på Amfibieregementet i nian.

– Redan då tyckte jag att Försvarsmakten verkade vara en spännande och bra arbetsgivare och det gör jag fortfarande, säger Cecilia som födde sin dotter för drygt sju månader sedan.

Efter sex år som soldat varav sex månaders utlandstjänst i Mali kände hon att det var dags att vidareutbilda sig. Att studera som gravid fungerade bra, men ett kursmoment kunde hon inte genomföra eftersom det enligt reglementet skulle kunna innebära en risk för bulleuskador för bebisen i magen.

– Jag fick veta att jag inte skulle kunna ta examen som det var tänkt, utan att ha klarat alla moment. I och med det skulle jag heller inte få min nya grad och lön. Det här stressade mig förstås och jag blev orolig för hur det skulle gå, säger Cecilia.

Cecilia ringde runt ”i hela Försvarsmakten” och fick tag

på en person som kunde hjälpa henne. Till slut blev det så att hon fick delta i examensceremonin och fick ut sin grad som sergeant och ny lön. Hon slutförde sedan delmomentet i september och tog examen därefter.

– Mitt förband var mycket stöttande under den där tiden och det är jag tacksam för.

SAKNAR TYDLIGA RIKTLINJER

CECILIA TYCKER ATT det verkar som att regler för gravida försvarsmaktsanställda skiljer sig åt från förband till förband och att det är tydligt att det saknas centrala riktlinjer och direktiv.

– Jag letade information på Emilia, men där fanns inte särskilt mycket förutom Säk Reglemente 26 som innehåller ett kapitel om regler för gravida och ammande anställda. Här finns det förbättringspotential, säger Cecilia.

Men hon betonar att hon är mycket nöjd med Försvarsmakten som arbetsgivare i stort och att det är en bra arbetsplats för småbarnsföräldrar.

Cecilia var hemma i nio månader med sin dotter och säger

att hon nu är glad över att vara tillbaka på jobbet igen.

– Jag har ju uppnått ett av mina mål, att bli officer, och nu ser jag fram emot att lära mig mina nya arbetsuppgifter och att bidra till förbandet på bästa sätt. Målet för framtiden är att få en utlandskommendering.

Men just nu försöker Cecilia hitta lugnet och leva i nuet med sin lilla dotter och sambo.

– Det är en helt ny sorts utmaning, skrattar hon. ◀

CECILIAS GRAVIDTIPS

- » Spinning är skonsamt för kroppen och hjälpte mig att hålla min kondition uppe under graviditeten.
- » Stödstrumpor är guld värt i kängorna när benen börjar svullna.
- » Gå till förrådet så tidigt som möjligt så att du får ett par byxor i tid till att de befintliga blir för små.
- » Ha en öppen dialog med din chef. Så denne kan stötta dig med allt ifrån arbetsuppgifter och frågor kring vad som sker efter exempelvis föräldraledighet.
- » Gå tre minuter tidigare än du brukar till möten, om du vill komma fram i tid. Dina kollegor kommer ändå ifatt dig.

SÅ SÄGER LAGEN

Arbetsgivaren ska bedöma risker ...

När din arbetsgivare får veta att du är gravid ska denne undersöka och bedöma om du i ditt arbete utsätts för risker som kan vara skadliga för din graviditet eller

din hälsa i övrigt. ... och vidta nödvändiga åtgärder

Arbetsgivaren ska vidta åtgärder för att ta bort eventuella risker. Om det inte är möjligt ska arbetsgivaren se till att du får andra arbetsuppgifter. Går inte det ska arbetsgivaren stänga

av dig från arbetet under din graviditet. Du kan då ha rätt till graviditetspenning.

Rätt till förebyggande sjukpenning

Om du behöver gå på behandling som till exempel sjukgymnastik eller liknande för att kunna fortsätta ar-

beta, kan du ha rätt till förebyggande sjukpenning för den tid du behöver vara borta från jobbet för behandlingen. **Ska finnas vilrum och säng**

Även om du kan fortsätta arbeta kan du under graviditeten behöva vila mer än vanligt

under arbetsdagen. Arbetsgivaren är skyldig att se till att du har möjlighet att ta pauser så att du kan ligga ner en stund. Det ska alltså finnas ett vilrum med en säng på arbetsplatsen.

Källa: Arbetsmiljöverket

OM CECILIA

Namn: Cecilia Frisé
Jørgensen.

Familj: Sambo och
Wilma, 7 månader.

Bor: Enköping.

Jobbar:

Kvartermästare på
Ledningsregementet.

NÄR DU SPÅRAR UR

Löjtnanten trodde kanske att han hittat ett smart sätt att komma billigt undan. Han hade fått ett tankkort för att kunna fylla på bränsle i de militärfordon han använde i tjänsten. Istället använde han kortet för att tanka sin egen privata bil från Försvarsmaktens drivmedelsanläggningar. Men det blev dyrt. Det kostade honom jobbet. Och ett åtal för stöld.

FÖRSVARSMAKTENS personalansvarsnämnd är den instans som beslutar om påföljden för de anställda som missköter sig. Det är nämnden som utdelar varningar, löneavdrag eller i värsta fall skiljer medarbetare från sin anställning i Försvarsmakten.

– Eftersom vi är en statlig myndighet har vi ett lagkrav på att vi ska ha en personalansvarsnämnd. Och enligt lagen om offentlig anställning har vi en skyldighet att åtalsanmäla om en medarbetare begått en viss typ av brott i tjänsten, berättar Frida Kertz, som jobbar på juridiska avdelningen på Högkvarteret.

40-TAL ÄRENDEN ÅRLIGEN

FÖRSVARSMAKTENS personalansvarsnämnd sammanträder cirka nio gånger per år och i snitt behandlar man ett fyrtiotal ärenden årligen. Ordförande i nämnden är insatschefen, dessutom ingår

personaldirektören, chefsjuristen, en förbandsrepresentant samt tre fackliga företrädare från Officersförbundet, Seko och Försvarsförbundet.

– Visar det sig att en anställd gjort något olämpligt gör förbandschefen en hemställan till FPAN:s kansli om att pröva frågan. Anmälan ska innehålla en utredning av ärendet, ett förslag till påföljd och en motivering. Vi jurister tittar sedan på det med våra arbetsrättsögon, och om vi bedömer att händelsen kan medföra en disciplinpåföljd eller skiljande från anställningen så delger kansliet den anställde, säger Frida Kertz.

Om det handlar om en disciplinpåföljd, alltså varning eller löneavdrag, har den anställde tio dagar på sig att komma in med ett skriftligt yttrande och på så vis ge sin version. Ett löneavdrag är ett avdrag på lönen med 25 procent i maximalt 30 dagar.

Handlar det däremot om

ett skiljande, alltså uppsägning eller avskedande, har den anställde en vecka på sig att påkalla överläggning, vilket innebär ett möte med juridiska avdelningen för att ge sin syn på händelsen. På mötet kan den anställde också ha med sin fackliga företrädare.

– När det sedan är dags för sammanträde föredrar vi arbetsrättsjurister ärendet för personalansvarsnämnden och berättar vad vi tycker att nämnden ska göra. Handlar det om ett skiljande från anställning har individen i fråga möjlighet att delta och återigen ge sin version innan nämnden klubbar sitt beslut, säger Frida Kertz.

FACKET KAN ÖVERKLAGA

ETT BESLUT AV FPAN kan förstås ifrågasättas men då bara av personen själv. Gäller det ett skiljande från anställningen och individen är fackligt ansluten kan facket, om de vill, driva frågan. Då blir det

AMHETS-
PORT

Frida Kertz konstaterar att antalet ärenden hos FPAN har minskat det senaste året.

tvisteförhandling, vilket innebär en diskussion om ärendet igen. Därefter, om parterna inte kommer överens, hamnar ärendet i arbetsdomstolen som dömer om utgången. Är personen inte med i facket eller om de inte vill företräda personen får hon eller han stämma Försvarmakten i tingsrätt och tingsrättens dom kan sedan överklagas till arbetsdomstolen. Vad krävs då för att följden ska bli avsked, om man pratar om brottsligt agerande?

– Det beror på om brottet har begåtts på fritiden eller i tjänsten. Är det ett brott i tjänsten mot arbetsgivaren är det nästan alltid grund för avsked. Är det brott på fritiden beror det på karaktären av brott, vad man gjort, säger Frida Kertz.

Försvarmaktens löpande registerkontroller ger myndigheten kontroll på om någon gjort begått brott på sin fritid. Är det allvarligare händelser känner förbanden oftast till det från början och kan

bevaka utfallet. Alla beslut i FPAN är för övrigt allmänna handlingar och media begär regelbundet ut både ärenden och beslut.

– Det vanligaste typen av ärenden är tyvärr ovälkommet beteende och det innebär oftast en disciplinåtgärd, alltså en varning eller ett löneav-

drag. Men som väl är har vi det senaste året sett en minskning totalt av antalet ärenden, men om det beror på att medarbetarna sköter sig bättre eller om fler hanteras med chefsamtal istället är svårt att bedöma, säger Frida Kertz. ◀

Text Johan Lundgren/LedsKomm

10 FPAN-ärenden 2019

»» Civilanställd stoppades i militär trafikkontroll. Hans körkort visade sig vara indraget. Avskedad.

»» Civilanställd dömd för koppleri. Hade undanhållit information och främjat brottslig verksamhet på arbetstid. Avskedad.

»» GSST dömd till fyra års fängelse för grovt vapenbrott. Avskedad.

»» Fanjunkare dömd för två våldtäkter.

Oförenligt med anställning i Försvarmakten. Avskedad.

»» Yrkesofficer utsatte soldat för oönskad beröring och kontakt under och utanför arbetstid. Löneavdrag i tre dagar.

»» Civilanställd kränkte kollega, var närgående och kom med sexuella inviter. Löneavdrag i fem dagar.

»» Sergeant var olovligt frånvarande från

arbetet. Löneavdrag i tio dagar.

»» Löjtnant använde olovligen Försvarmakten fordon utanför tjänsten. Löneavdrag i sju dagar. Kapten hanterade kvalificerad hemlig handling felaktigt. Löneavdrag i tre dagar.

»» Kapten olovligt frånvarande för att ägna sig åt hobbyn "skattjakt" under övning. Löneavdrag i 25 dagar.

FÅR DRÖMMAR ATT LYFTA

Text *Henrik Lundqvist Rådmark/LedsKomm*

Alla svenska stridspiloter har flugit SK 60. Åtminstone alla som påbörjade sin utbildning efter 17 juli 1967. Då flög det för första gången som skolflygplan i Flygvapnet, en roll som det har haft i 53 år.

- »» Är frukten av ett affärsjetprojekt hos Saab.
- »» Flög första gången 1963.
- »» Använts för utbildning sedan 1967.
- »» Ersatte brittiska Vampire-plan.
- »» Flera versioner: lätt attackflygplan, två- och fyrsitsig version, fotoversion.
- »» 150 flygplan har levererats till Försvarsmakten.
- »» 40 gick på export till Österrike.
- »» Toppar nästan 900 km/h (Gripen når 2 400 km/h).

FÖDDES SOM AFFÄRSJET

I Försvarsmakten kallas det SK 60, i civil version heter det Saab 105. Utöver sin huvudsakliga roll som skolflygplan har det även funnits som lätt attackflygplan. Modellen har även använts för andra uppdrag exempelvis i samband med övningar.

Planet drivs av två jetmotorer och är högvingat. Ursprungsmodellen från Saab, som var tänkt att användas som en mindre affärsjet, var försedd med en deltagning – som J35 Draken. Ändrade planer, förmodligen pådrivna av Försvarsmaktens behov av ett nytt skolflygplan i slutet av 50-talet, gjorde att Saab ritade om modellen för att det skulle möta militära krav, enligt Niklas Dahlin på tidningen Ny Teknik.

SK60 har givetvis förändrats under åren. Bland annat genom starkare motorer på 90-talet. Men i grunden är det alltså samma plan som har hjälpt såväl 60-talets Lanser-piloter som dagens Gripen-förare att förverkliga sina flygdrömmar.

Inom några år går den sista SK 60 in för sin sista landning. År 2025 eller strax därefter ska det ha ersatts av ett nytt system – som upphandlande FMV kallar det – ett så kallat Basic Trainer Aircraft (BTA).

FAKTA/SK 60

Längd	10,5 m
Spännvidd	9,4 m
Höjd	2,7 m
Max startvikt	4 000 kg
Max hastighet	890 km/h
Max höjd	10 000 m
Besättning	2 eller 4 (beroende på version)
Beväpning	Raketer
Första flygning	29 juni 1963
I Flygvapnet sedan	17 juli 1967

SPANSKA SJUKAN I KASERNERNA

Första världskriget drabbade Sverige i hög grad, trots landets neutralitet. Inte minst genom ransonerings av livsmedel, bränsle och andra nödvändigheter. Men svårare prövningar skulle komma.

PÅ FÖRSOMMAREN 1918 kom rapporter från övriga Europa om en influensaartad epidemi med hastig spridning. Den 5 juli samma år rapporterades två personer insjuknade i Malmö. Samtidigt hade ett femtiotal personer vid Hyllinge gruva i Skåne drabbats, och de närmaste dagarna

rapporterades ytterligare fall i Helsingborg, Göteborg, Eskilstuna, Luleå och Arvika.

Den 10 juli lades två soldater in på garnisonssjukhuset i Boden i spanska sjukan, som epidemin kom att kallas.

NYINRYCKTA SPRED SMITTAN

DET FÖRSTA DÖDSFALLET i Sverige inträffade dagen efter då en ättiksfabrikör från Skåne avled i Stockholm. Därmed hade sjukdomen spridits också dit. Till Karlskrona kom spanska sjukan med nyinryckta värnpliktiga. Den 19 juli hade ett fyrtiotal sjömän insjuknat vid örlogsstationen.

Särskilt hårt slog denna då okända sjukdom mot personer i åldrarna 20–40 år. Det var en luftburen virusjukdom, något som dåtiden inte lärt sig hantera och i en tid före antibiotika. Trots sitt namn kom influensan inte från Spanien. Antagligen fördes smittan till Europa av de överskeppade amerikanska soldaterna och spreds vidare i skyttegravarna.

I början ansågs från läkarhåll att sjukdomen var lindrig och ”föga skrämmande”. Svenska Dagbladet skrev dock att ”Epidemien tycks särskilt hemsöka militären” och läget förvärrades snabbt.

Överfull exercishall i Boden 1918. Ingenjörkåren där var ett av de hårdast drabbade förbanden.

I Stockholm hade i slutet av juli Svea artilleriregemente 300 sjuka, och såväl vid Svea livgarde som vid Positionsartilleriregementet konstaterades talrika fall. Fälttelegrafkåren hade isolerat ett hundratal man i gymnastiksalen. Vid Infanterivolontärskolan i Karlsborg var samtliga 37 elever samt flera lärare insjuknade. Göta artilleriregemente i Göteborg rapporterade ett hundratal sjuka värnpliktiga några dagar senare. De inledande symptomen var häftiga frossbrytningar och huvudvärk, ofta följda av matthet, feber och hostattacker.

Bland de första döda inom krigsmakten var 82 Karl

”På golvet hamnade såväl upphostningar som avföring – de riktigt sjuka orkade inte ta sig till torrassen 100 meter bort.”

Blomkvist från Mariefred och 157 Johan Jansson från Rånäs, båda värnpliktiga vid Svea artilleriregemente. De hade avlidit den 26 juli på Garnisonssjukhuset i Stockholm och deras stoft fördes i militära likprocessioner till närmaste järnvägsstation för transport till hemorten. I hela armén hade uppemot 10 000 insjuknat den sista juli.

ÖDESDIGRA REPÖVNINGAR

HÖSTEN VAR REPETITIONSÖVNINGARNAS tid och i början av september kallades fler än 50 000 man in. Som befarat blossade epidemin upp med stor kraft. Alldeles för sent beslöt regeringen den 18 september att ställa in de återstående övningarna. Då var de militära sjukhusen sedan länge överfulla, och bristen på läkare och sköterskor stor. Exercishus och samlings-salar hade tagits i anspråk som sjukförläggningar.

Värst drabbat i armén var Västmanlands regemente i Västerås. När 2 357 man ryckte in den 10 september blev följderna katastrofala. Fram till den 1 oktober hade 81 man avlidit. En av dem var den tjugotvååriga byggnadsarbetaren Knut Schotte från Filipstad. Han beskrevs som en stor och stark karl, som efterlämnade ett litet barn och en ung hustru.

Andra hårt drabbade förband var Skånska husarregementet i Helsingborg, Norrlands artilleriregemente i Östersund samt Bodens ingenjörkår. Dödligheten vid de två sistnämnda var nära tio

procent av de insjuknade.

En värnpliktig ingenjörssoldat beskrev att den erbjudna sjukvården bestod i temperaturlagning några gånger per dag samt någon slags medicin. På golvet hamnade såväl upphostningar som spott och avföring – de riktigt sjuka orkade inte ta sig till torrassen 100 meter bort.

Totalt under 1918–1920 insjuknade 51 661 militärer i spanska sjukan. Av dessa avled 1 083. Varför vissa förband drabbades hårdare än andra är svårt att svara på. Att packas samman i begränsat ventilerade logement var dock säkert en kraftigt bidragande orsak. Att dessutom vara blöt och frusen efter ansträngande övningar förbättrade inte oddsden. I kombination med virusets höga virulens, förmåga att framkalla sjukdom, blev resultatet dödligt med lunginflammation som den vanligaste följden.

UPPÅT 100 MILJONER DÖDA

SPANSKA SJUKAN DRABBADE alla samhällsklasser. Den 20 september 1918 hade kung Gustaf V:s yngste son, prins Erik, avlidit. Den officiella svenska dödssiffran 37 573 personer, av en befolkning på 5,8 miljoner, är troligen betydligt lägre än det verkliga antalet döda. För hela världen har senare uppskattningar hamnat mellan 50 och 100 miljoner avlidna. Det kan jämföras med att första världskriget beräknas ha berövat över 21 miljoner människor livet, varav 8,5 miljoner i strid. ◀

Text **Per Iko/Försvarsmakten**

VINNARENS VÄG MOT VASAN

Han är en Sveriges bästa långloppsåkare på skidor genom tiderna – har vunnit tre Vasalopp och placerat sig på tio-i-topp 13 år i rad. Nu delar Oskar Svärd, officer på Ing 2, med sig av dyra råd som hjälper dig till en starkare skidsäsong.

Text Oskar Svärd/Ing 2

Med tanke på träningsbakgrund, ålder, hälsostatus, livssituation och annat så går det inte att säga, ”träna så här så klarar du Vasaloppet”. Jag har läst många träningsupplägg och råd kring träning genom åren och funderar varje gång på om det är smart eller ens rätt att föreslå ett träningsupplägg ”för alla”. Om man inte tar hänsyn till träningsbakgrund och nuvarande träningsnivå hos individen är risken för överträning och skador stor.

Därför vill jag istället trycka på andra saker än de som har med själva passen att göra. Och som jag ser som en förutsättning för att verkligen lyckas med sin träning och nå sina mål.

Innan du börjar träna eller öka din träningsmängd är det några viktiga saker du bör ha koll på.

TÄNK RÄTT

HELHETEN AVGÖR

Om man vill öka sin träning måste det dock ske i samspel med arbete, socialt umgänge, energiintag och återhämtning. Blir det för mycket träning i kombination med för lite sömn, vila och dålig mat kan utvecklingen gå åt fel håll! De som hittar balansen är de som får framgång.

KONTINUITET OCH PROGRESSION

Träna kontinuerligt under längre tid – kondition tar tid att bygga upp. Långa träningsuppehåll gör att vi försämrar oss och sedan får starta om på nytt igen. För mycket träning å andra sidan kan leda till skador. Öka träningsvolym och -intensitet gradvis. Då hänger kroppen alla delar med!

PLANERA DIN TRÄNING

Jag jobbade under min aktiva karriär med en årsplan som jag

sedan delade upp i månadsplan och veckoplan. Jag hade olika fokus under olika delar av året. Varje söndag satte jag mig ned och detaljplanerade den kommande veckan. Genom att planera din träning blir den lättare att genomföra och får rätt innehåll. Plan the work and work the plan!

TRÄNA MED AVSIKT

När jag besöker exempelvis ett gym idag så ser jag flera som surfar mer på mobilen än vad de tränar. När jag satsade fanns inte det ens ”på kartan” att fokusera på mobilen under träningspass. Då var jag i nuet och hade fullt fokus på att passet jag genomförde skulle bli så bra så möjligt. Kom förberedd till träningen och var fokuserad under passet – så får du ut mest och bäst effekt!

TRÄNA INTE NÄR DU ÄR SJUK

En elitåkare tränar aldrig när hen är sjuk. Då är det vila som

gäller! När man är sjuk jobbar kroppen för fullt med den åkomma man har och att då träna är det dummaste man kan göra. Då kör man bara kroppen längre ner och förlänger tiden tills man blir frisk.

TRÄNA RÄTT

BYGG EN STABIL GRUND

När man bygger hus börjar man med att bygga grunden först, inte väggarna eller taket. Detsamma gäller vid träning. Vi börjar med grundträning för att sedan gå vidare med tuffare träning.

STARTA MED KONDITION

Med grundträning menar jag lågintensiv träning där vi tränar den lokala kapaciteten, musklernas förmåga att omvandla energi och uthållighet. Denna träning får gärna vara specifik för rörelsen man önskar att förbättra sig i, så kör

Från Försvarsmakts-Vasan 2019.

Kranskullan Eva Svensson och Oskar i Mora 2007.

löpning med stavar, rullskidor eller allra helst skidor.

Då tränar man upp kapillärtäthet i muskulaturen samt ökar antalet mitokondrier vilka är avgörande faktorer för konditionsidrottare. Denna träning är också skadeförebyggande.

Lågintensiv träning kan vi genomföra i pass på 30 minuter upp till flera timmar. Tiden är det viktiga! Många kör för hårt och för fort vid denna typ av träning. ”Prattempo” ger lagom belastningsgrad.

Försök få in ett eller flera låg-intensiva pass per vecka tiden fram till Vasaloppet och öka successivt längden på passen.

ÖKA INTENSITETEN MED INTERVALLER

Grundträning är basen för alla skidåkare, skidskyttar, cyklister och löpare. Men redan efter ett litet tag kan du ta nästa steg och börja träna den centrala kapaciteten med lite högre

intensitet.

Med den centrala kapaciteten menar jag förmågan hos hjärta och lungor, där det är hjärtat som är begränsningen för de flesta.

Så då är det dags för högintensiv träning i form av intervaller!

Många gör tyvärr ”fel” när de tränar intervaller – man kör ofta för korta intervaller och

testvärdet är den enskilda faktor som skiljer elit från motionär mest! Det effektivaste sättet att öka sin syreupptagningsförmåga/förbättra sitt testvärde är högintensiv träning (oavsett ålder). Jag förordar längre intervaller kring din tröskel.

Mitt råd är att ha effektiv intervalltid på 30–40 minuter. Till exempel 6x6min med 2 minuters paus. Hitta en runda på

”Bra upplägg på intervaller ger kontroll, bibehållen teknik, övning i taktisk disponering och ökad syreupptagning.”

för fort. Stumheten kommer, farten sjunker och många avbryter intervallpasset i förtid.

Bra upplägg på intervaller ger kontroll, bibehållen teknik, övning i taktisk disponering, mycket tid kring tröskel* och ökad syreupptagning.

Syreupptagningsförmågan/

mellan 1–2 km som du kör fem gånger. Målet är att ha samma fart på alla rundorna.

Trots att du håller samma fart på alla varven så kommer pulsen att stiga för varje runda. Du kan springa, åka rullskidor, skidor, springa på löpband eller köra i stakmaskin – det spelar

*Tröskel – eller mjölksyratröskel – är stadiet där produktion och elimination av mjölksyra är lika stor. Vid hårdare ansträngning börjar mjölksyra lagras och musklerna känns stumma.

2005 tog Oskar sin andra Vasaloppssjeger.

OSKAR SVÄRD

Yrke: Officer på Ing 2, C Idrott och Friskvårdsavdelningen.

Bor: Eksjö.

Ålder: 44 år.

Framgångar – ett urval: 3 Vasaloppssjeger (2003, 2005 och 2007), 14 ggr bland de tio bästa i Vasaloppet. 8 segrar i långloppsvärldscupen och 24 pallplaceringar.
Övrigt: Innehåller rekordet i En Svensk klassiker 13.57 timmar. Ingår i FM-elit som medlem i multisportlaget SAFAT.

ingen roll eftersom det är hjärtats kapacitet som ska stärkas.

Ett till två intervallpass per vecka kommer att hjälpa dig mycket på vägen till ett bra och behagligt Vasalopp.

BLANDA LÅG- OCH HÖGINTENSIV TRÄNING

Genom att mixa lågintensiv träning och högintensiv träning kommer du att träna olika kvaliteter och utveckla både din uthållighet och förbättra din syreupptagningsförmåga.

STYRKA KRÄVS FÖR ...

För att kunna åka skidor tekniskt riktigt och orka över tid är viss styrka nödvändig.

Det viktigaste är att träna bålen, alltså mage och rygg. Är du för svag i bålen "faller du ihop" vid stakning och "sjunker ihop" vid diagonalåkning.

Vid all styrketräning gäller det att göra övningarna tekniskt riktigt så att man inte felbelastar och i värsta fall skadar sig.

Utifrån bakgrundsträningens mässigt kör 2–3 gånger

i veckan och 20–30 min åt gången. Är du van vid att styrketräna på gym och gillar det så fokusera på övningar som belastar samma muskelgrupper som vid skidåkning, som chins, latsdrag, roddrag, dips och tricepsdrag över huvudet.

Grenspecifik styrketräning på rullskidor och skidor är mycket bra. Övningar som diagonalstakning och en-arms-

... RÄTT TEKNIK

Skidåkning är en teknikidrott där bra teknik kan kompensera sämre kondition och styrka. Dålig teknik kan å andra sidan ställa till det ordentligt även för den konditionsstarke.

Att träna teknik själv utan vägledning är inte helt lätt. På förband och andra enheter inom Försvarsmakten runt om i Sverige finns individer

”Skidåkning är en teknikidrott där bra teknik kan kompensera sämre kondition och styrka. Dålig teknik kan ställa till det ordentligt.”

stakning belastar rätt muskler och stärker upp bålen.

Diagonalstakning innebär att man har fötterna stilla (som vid stakning) samtidigt som man spänner bålen och "diagonal" med armarna.

En-armsstakning innebär samma som ovan men att man bara använder en arm åt gången. Det är en krävande övning och genomförs med fördel på platt underlag.

som varit med på breddläger skidor i Arvidsjaur. De har fått utbildning i skidteknik, ta hjälp av någon av dem! Kontakta din idrotts- och friskvårdsavdelning så kan de hjälpa dig hitta dessa personer.

Det finns även olika "Vasaloppsläger" som arrangeras runt om i landet av olika organisationer och företag. Det är väl värt den peng det kostar. ◀

MARINCHEFEN ÄR ÅRETS INSPIRATÖR

Marinchefen **Ewa Skoog Haslum** utsågs till "Årets Inspiratör 2020" under det digitala evenemanget Framtidsgalan. Juryns motivering lyder "Hon är en individ som banar nya vägar och inspirerar fler kvinnor till en karriär i Försvarsmakten. Ewa visar att en kvinna kan ta sig till toppen i en av de mest mansdominerade organisationerna".

Själv vill Ewa Skoog Haslum tona ner det faktum att hon är kvinna. "Jag ser det som att kompetens inte hänger ihop med vilket kön man tillhör", men säger samtidigt att hon förstås är både glad och överraskad över utmärkelsen.

Framtidsgalan arrangeras

sedan 2015 av Framtidsverket, en kommunikationsbyrå med inriktning mot offentlig sektor. <

EN PODD ÄR FÖDD

DEN 1 DECEMBER släpptes det första avsnittet av Försvarsberedd, Ing 2:s nya podcast.

Podden ska ge en bild av verksamheten vid förbandet och personalen som arbetar här.

– Vi börjar med regementet och dess historia och arbetar vidare genom värnplikten, förmågor och specialförmågor. Avsnittet kommer ha intervjuer i fokus, men en viss del berättande kommer finnas med för att skapa närhet till lyssnarna, berättar initiativtagaren Joon Lyberg, teknisk officer. <

HALLÅ DÄR HENRIK DAHLSTRÖM ...

... **Försvarsmaktens heraldiker, som ansvarar för utformningen av bland annat förbandstecken, bataljons- och kompanitecken, och tjänstecken.**

Vad håller du på med just nu?

– Det känns väldigt roligt att Hemvärnets baskertecken nyligen blev klart. Just nu håller jag på med formgivning av bataljons- och kompanitecken för hemvärnsbataljonnerna bland annat i

Östergötland.

– Så här mot årsskiftet ska också ritningar till fälttecken bland annat för standar till P 7 göras helt klart och levereras till Armémuseum.

– Under 2021 fortsätter vi med heraldik för nya förband och det är många bataljoner

som ska ha nya kompanitecken. Organisationen utvecklas, nya förband tillkommer och jag ser fram mot att formge detaljerna till tjänstetecken för den nya stridsuniformen. <

Läs mer om heraldik på sidan 73

SMART SAGT

"Antingen hittar vi en väg, eller så gör vi en."

Hannibal, härledaren från Karthago (247–183 f.Kr.). När det visade sig omöjligt att anfälla Rom från havet, överraskade han romarna genom att föra sin här med stridselefanter över Alperna.

Källa: Världens historia

Toppgeneral: Robotar viktiga i försvaret

REDAN OM TIO ÅR kan en stor del av det brittiska försvaret bestå av robotar. Det säger den brittiske generalen Sir Nick Carter i en intervju med Sky news. Men det rör sig inte om androider – människoliknande robotar – utan snarare självstyrande och fjärrstyrda drönare och fordon. Generalen bedömer att försvaret kan komma att utgöras av 30 000 robotar och 90 000 människor. ◀

Ripsaw M5, från amerikanska Textron Systems, är ett exempel på en typ av robotar som kan komma att utgöra en betydande del av brittiskt försvar inom en snar framtid.

744 604

Så många visningar har de tolv första avsnitten av "Vägen till stridspilot" bara två veckor efter premiären på Youtube.

FÖRSVARSMAKTEN PÅ INSTA @luftstridsskolan

NÄR STARTADE KONTOT?

2016 lades det första inlägget ut.

VEM STYR KONTOT?

Kontot styrs av Luftstridsskolans kommunikationschef som tillsammans med rekryteringsavdelningen på staben skapar innehåll och spånar fram idéer.

HUR STYR NI VAD SOM LÄGGS UPP?

I regel styr verksamheten vad som ska läggas upp. Men vi försöker även att anpassa oss gentemot exempelvis ansökningsfönster för vissa befattningar eller centrala kampanjer. Eftersom vi har en väldigt bred verksamhet är det viktigt att sprida innehållet så att vi ger en representativ bild av hela förbandet.

HUR FUNKAR DET ATT HA OLIKA SOM HANTERAR KONTOT?

Kommunikationschefen samt rekryteringsavdelningen har tillgång till kontot. Samarbetet funkar bra och så fort exempelvis rekryteringsavdelningen har en idé presenteras den för kommunikationschefen som avgör om det passar kanalen vad gäller innehåll och tid.

VILKEN TYP AV INLÄGG FÅR STÖRST GENOMSLAG?

Generellt är det filmklipp som ger en unik inblick i verksamheten. Exempelvis klipp från en pilots perspektiv i luften eller klipp där man får följa med en soldat högt upp i en mast.

I samband med flygskolans vingexamen 2019 genomfördes en flyguppvisning för eleverna och deras gäster. På bilden syns skolflygplanet SK60.

Bilden togs i samband med att rekryterna som går mot att bli säsoldater genomförde sitt säkprov.

Under hösten utbildades nio hundförare vid Luftstridsskolan. Efter varje moment belönades hundarna med sin favoritleksak.

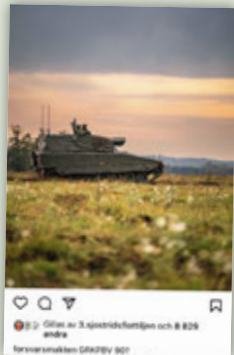
En pilothjälm tillhörande en pilotelev hänger på stegen i väntan på att eleverna ska ut på ett övningspass.

FÖRSVARET I FLÖDET

Försvarsmaktens Inlägg på Facebook om coronadrabbade Adam skapade ett oöverträffat engagemang under hösten, med över 116 000 visningar. På Instagram väckte bilden på Sveriges första kvinnliga bergsjägare störst intresse, med 108 000 visningar.

Sveriges första kvinnliga bergsjägare. Nådde 108 000 och fick 11 600 kommentera, dela eller gilla.

Allt i Försvarsmakten har förkortningar. Nådde 93 300 och fick 9 335 att kommentera, dela eller gilla.

Hade du klarat av att landa? Nådde 97 400 och fick 9 043 att kommentera, dela eller gilla.

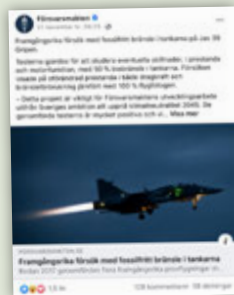

Är du elev eller lärare? Nådde 87 600 och fick 8 844 att kommentera, dela eller gilla.

FN-dagen. Nådde 79 600 och fick 8 187 att kommentera, dela eller gilla.

Coronadrabbade Adam. Nådde 116 200 och fick 22 078 att kommentera, dela eller gilla.

Miljöbränsle i Gripen. Nådde 6 320 och fick 6 300 att kommentera, dela eller gilla.

Pensionerad häst. Nådde 6 290 och fick 5 000 att kommentera, dela eller gilla.

Samövning med USA. Nådde 59 000 och fick 9 440 att kommentera, dela eller gilla.

Beredskapskontrollen. Nådde 31 400 och fick 2 512 att kommentera, dela eller gilla.

LOTTA I RIX MORRONZOO KOM TILL JOBBET I UNIFORM

Lotta gillar att spränga saker.

Radioprofilen Lotta Möller var en av många hemvärns-soldater som kom till sin arbetsplats klädd i M90-uniform fredagen 4 december – uniform-på-jobbet-dagen.

– JAG JOBBAR SOM nyhetsredaktör här på Rix FM, min uppgift är att ha koll på allt som händer och vad som är ”snacket på stan”. Den sidan av hjärnan är alltid påslagen, säger hon.

Programledarna bjuder lyssnarna friskt på händelser ur sina egna liv. Kollegorna Laila Bagge och Roger Nordin ringer gärna Lotta från radiostudion

när hennes förband, 129:e pionjärpluton vid Norrbottens regemente, är på övning.

– Det roligaste är spräng-tjänst, helt klart. Annars är sammanhållningen viktig för mig, på min pluton är den riktigt bra. Jag har också en fäbless för norrbottningar, så jag har inte velat byta förband när jag flyttade ner till Stockholm, säger Lotta Möller.

Lotta Möller gjorde värnplikten som beriden högvakt vid K1 i Stockholm och kom till Hemvärnet efter att ha blivit uppbringad av Försvarmakten.

Varför tycker du att det är

LOTTA MÖLLER

Ålder: 30 år

Yrke: Nyhetsredaktör på Rix FM

Bor: Stockholm

Familj: Sambo

viktigt att visa upp sig i uniform på jobbet?

– För att visa hur många som faktiskt har ett engagemang inom Hemvärnet. Och det är särskilt viktigt att visa att det finns kvinnor i Hemvärnet, till många gamla gubbars förtret. Kvinnor platsar i försvaret och vi är här för att stanna, säger Lotta Möller. ◀

Text & Foto **Linus Ehn/Leds Komm**

OFFICERARE – EN ELLER FLERA?

Måste du leverera upp rapporten eller räcker det att du levererar den? Språkrådet reder ut!

Det kom en fråga från en officer som irriterar sig på att vissa säger: "Jag är officerare", fast yrket i singular heter "officer". Detta var vi tvungna att forska lite i. Det svenska ordet "officer" kommer från latinets *officarius*, (som på tyska blev *Offizier* och på franska *officier*).

På latin får många yrken ändelsen *-arius*, på svenska är *-are* en vanlig ändelse för yrken, som till exempel lärare, läkare, bagare etc. Men det finns förstås även andra ändelser. På svenska ska yrken som slutar på *-eri* singular få ett extra *-er* i plural, som till exempel *kamrer*, *kamrerer*, och i början av 1600-talet hette det faktiskt en officer, flera *officerer* på svenska.

VILANDE VÄRNPLIKT EN ORSAK?

En anledning till att många nuförtiden börjat säga officerare även i singular kan kanske vara att det länge inte funnits någon allmän värnplikt där ungdomar fått lära sig säga rätt, och att språket därför börjat ändras och glida mot att allt fler säger: "jag är officerare". Enligt SAOL (Svenska Akademiens Ordlista) heter det *officer*, *officerare*, och det är den formen vi ska hålla oss till. Men eftersom språket är i konstant förändring kommer vi i framtiden antagligen få höra allt fler säga "jag är officerare".

En annan viktig språktendens är att svengelskan breder ut sig allt mer, både i tal och i skrift. Ofta tänker vi inte ens på att det är en anglicism som vi använder. Ett exempel på ett sådant ord som smugit sig in i svenskan är "upp". Säkert har du också hört personer säga: "Jag ska leverera upp texten", "rapportera upp händelser", "möta upp", "vakna upp"? I dessa

NIKLAS ENGLUND/FÖRSVARSMAKTEN

Officerare som nyss examinerats från Militärhögskolan.

exempel kan du utan problem ta bort "upp".

Att möta upp har väl i och för sig blivit nästan lika vedertaget som att säga "styra upp", men att *vakna upp* betyder ju inte att vakna ur sömn, utan har en mer bildlig betydelse: att man kommer till insikt om något (jämför: *uppvaknande*).

Men det finns många andra engelska ord som också används flitigt, fast det finns bra svenska ord för samma sak.

STÅDA BORT SVENGELSKAN

Facktexter innehåller ofta många engelska lånord, anglicismer och det som brukar kallas "svengelska". Här är en lista på vanliga engelska ord i svenska texter och förslag på gångbara, svenska alternativ:

Approach – infallsvinkel

Art director – formgivare

Backup – säkerhetskopia

Banner – webbannons

Benchmarking – prestandamätning, riktmärke

Case study – fallstudie

Crowdsourcing – tankeverkstad

Eco driving – ekokörning, miljököring

Holdingbolag – förvaltningsbolag

Implementera – förverkliga,

genomföra, tillämpa

Interface – gränssnitt

Joint venture – samföretag

Know-how – kunskap, expertkunskap

Mainstream – konventionell, normal, traditionell

Native advertising – innehållsannonsering, textreklam

NGO – icke-statlig organisation

Phishing – Nätfiske

Post-truth – Postsanning, känslösamhälle

Responsive web design – Följsam webbdesign

Service provider – tjänsteleverantör

Stakeholder – intressent, aktör, berörd part

Trafficking – människohandel, sexhandel

Whistle blower – avslöjare, uppgiftslämnare ◀

Text **Charlotta Börjesson & Johanna Toll/Leds Komm**

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så får du svaret i ett kommande nummer av Försvarets Forum.

HERALDIK SKAPAR SAMHÖRIGHET

Henrik Dahlström är grafisk designer med ett livslångt intresse för heraldisk formgivning. Han är utbildad i ämnet och arbetade tidigare med heraldisk formgivning åt kommuner och myndigheter, inklusive Försvarsmakten, under drygt tio år vid Riksarkivet. Sedan i våras är han anställd som Försvarsmaktens heraldiska konstnär med uppgift att rita igenom allt äldre underlag och formge nya heraldiska vapen och emblem till Försvarsmakten.

Vad är heraldik och heraldiska vapen?

– Heraldik är läran om vapen-sköldar. Målade sköldar och matchande krigsutrustning tillkom under 1100-talet för att skapa igenkänning, för att skilja vän från fiende på stridsfältet. Bildspråket med dess regler för formgivning blev kvar efter att sköldarna hade spelat ut sin roll i strid.

Varför heter det heraldik?

– Begreppet kommer från härolden, som ursprungligen var en funktionär vid tornerspel. Denne hade som vapenkunnig de uppgifter som idag närmast utförs av en sportkommentator.

Hur många heraldiska vapen använder Försvarsmakten?

– Försvarsmakten som myndighet har endast ett heraldiskt vapen. Det är det krönte lilla riksvapnet som är lagt på ett stolpsvis ställt svärd. Svärdet är myndighetens symbol och det symboli-

serar förmågan till väpnad strid. Förklarat i text betydelse vapnet: Konungariket (kronan) Sveriges (de tre kronorna) Försvarsmakt (svärdet).

Utöver myndighetens vapen så förs heraldiska vapen och emblem vid försvarsgrenarna, Hemvärnet, organisationsenheter, örlogsfartyg, försvarsmaktsenheter, vissa verksamhetsområden, bataljoner, divisioner och kompanier. Totalt hanterar Försvarsmakten långt över 1 000 unika heraldiska vapen och emblem.

Vilka regler inom heraldiken måste jag känna till?

– Grundläggande är att tinkturer (färg) svart, rött, grönt, blått och i undantagsfall purpur inte får möta varandra utan ska möta någon av metallerna silver (vitt) eller guld (gul), metallerna ska heller inte mötas. Ingen regel utan undantag och i undantagsfall kan korta möten mellan tinkturer och metaller vara nödvändigt.

Det är brukligt att ha minst två skillnader för att ett vapen ska anses vara unikt. "I blått fält en gyllene stjärna" är unikt i relation till "I rött fält en stjärna av silver".

Blasonering är den text som fastställer ett heraldiskt vapens design och ger konstnären möjlighet att sätta sin unika prägel på den konstnärliga gestaltningen. Blasoneringsregeln har troligen haft stor betydelse för att konstformen har överlevt genom århundradena. Äldre tiders formspråk har i offentlig svensk

Norrbottens regementes nya heraldiska vapen är ett bra exempel på den strikt grafiska formgivning som präglar Försvarsmaktens heraldik.

heraldik från mitten på 1900-talet fått ge vika för en mer stram grafisk formgivning.

Många av Försvarsmaktens heraldiska vapen har musköter, kanoner eller andra former korslagda bakom vapenskölden. Dessa så kallade timbreringar är en del av det militära uttrycket och gör att det blir en självklar skillnad på landskapet Skaraborg och Skaraborgs regementes heraldiska vapen som har pansararmar med svärd som timbrering till landskapets heraldiska vapen.

Vad är den konstnärliga idén?

Försvarsmakten och andra myndigheter eftersträvar ett enhetligt uttryck. Den kontinuitet som det etablerade formspråket för offentlig heraldik har ska bidra till att vi känner samhörighet.

Min roll är att skapa tidlös design och introducera former som kan hålla i många år och återanvändas till nya förband och verksamheter.

BÖCKER GÖR OSS TILL BÄTTRE KRIGARE

Svenska soldater, sjömän och officerare behöver läsa mer. Det hävdar Andreas Braw, som ser en risk i att vi annars förlorar krigsförmåga.

TRE TIMMAR FYSISK AKTIVITET varje vecka är den bedömda smärtgränsen för hur lite en soldat kan röra på sig under en vecka. Tre timmar är såklart inte mycket. För många av oss krävs kanske det dubbla för att vi ska svara mot krigets krav. Men fysisk träning prioriteras ofta bort, eftersom konsekvensen av ett uteblivet träningspass inte syns omedelbart. Ett inställt möte märks däremot direkt.

Ännu mer bortprioriterat tycks läsande vara. Att som officer avsätta arbetstid åt sig själv eller sina underställda för att läsa om exempelvis säkerheten i vårt närområde, praktiska skildringar av ledarskap, taktik eller krigshistoria skulle ses som väldigt udda. Jag har själv aldrig sett det hända i någon organiserad eller planerad form, förutsatt att det inte rör sig om en kurs med studier av kurslitteratur. Ändå är läsning ett

” Det skulle ge oss en gemensam referensram när vi diskuterar med varandra, planerar våra övningar eller utvärderar våra metoder. ”

viktigt verktyg för att förstå mer om vår samtid, om hoten mot Sverige, om strid och krig, om våra potentiella fiender eller om vår militära profession.

RISK ATT FASTNA

OM VI VARKEN blickar utåt, framåt eller bakåt så tenderar vi att stirra inåt. Vi fastnar i nuläget, där kriget inte råder. Vi utbildar, föreläser och övar på det vi redan vet, eller tror oss veta. Detta är självklart viktigt, men det kan inte ersätta en hunger hos organisationen och hos oss krigare att lära oss mer.

Jag tror att vi behöver läsa mer historia, romaner, biografier och – inte minst – skildringar från dem som varit i strid. Inte för att roa eller underhålla, utan för att förbereda oss för att med dödligt våld försvara vårt land. De flesta av oss läser eller lyssnar redan på böcker av något slag, men precis som med fysisk träning ger aktiviteten bättre resultat om det görs planerat och målinriktat.

COLOURBOX

Läsning är ett viktigt verktyg för att förstå vår samtid, enligt Andreas Braw.

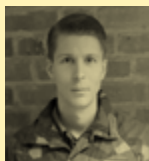
Läsandet i Försvarsmakten kan ge god effekt som en stridsförberedande åtgärd om det sker organiserat, där varje befattningshavare förväntas läsa någon eller några böcker varje år. Det skulle ge oss en gemensam referensram när vi diskuterar med varandra, planerar våra övningar eller utvärderar våra metoder.

I både Marinen och Flygvapnet finns redan läslistor med rekommendationer från respektive

försvarsgrenschef. Det är bra. Nu gäller det bara att skapa tid, förväntningar och ett organisatoriskt driv att läsa, på samma sätt som de flesta av oss vill bli fysiskt starkare och snabbare.

Om vi väljer att inte ta del av historiska lärdomar och andras erfarenheter av krig, strid och ledarskap så är vi utlämnade åt egna gissningar. Om vi inte tar hjälp av andras kunskaper om exempelvis Ryssland är vi utlämnade åt egna fördomar.

Det finns inga krig som har vunnits enbart genom läsande. Men historielöshet, ignorans och ointresse för omvärlden och historien har lett till många förlorade krig. Det är misstag som är billiga och enkla att undvika.

Andreas Braw

Plutonchef på 13:e säkerhetsbataljon.

BILDEN

Foto Daniel Frank Sanchez/Försvarsmakten

MÖRKERSKJUTNING

Cybersoldater vid Ledningsregementet övar mörkerskjutning. Grundläggande soldategenskaper är viktiga även för soldater som vanligen löser uppgifter vid en bildskärm. De ska kunna lösa en stridssituation oavsett omständigheter som dagsljus, mörker, värme och kyla.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

AXEL ÖBERG/FÖRSVARSMAKTEN

NU SÖKER VI DIG SOM KÄNNER ATT DU LYCKATS NÄR GRUPPEN LYCKATS. **BLI OFFICER.**

Som officer kommer du utveckla dig själv och andra och göra skillnad för många fler. Du får utveckla dina ledaregenskaper och din förmåga att ta snabba beslut, samtidigt som du fortsätter bidra till att ingenting händer i Sverige. Nu kan du som är gruppchef, soldat, sjöman, civilanställd med militär bakgrund eller värnpliktig söka en officersutbildning.

Prata med din chef och läs mer om hur du ansöker på forsvarsmakten.se/officer

Ansökan öppnar för

Specialist- och reservofficersutbildning: 23 november.

Officersprogrammet: 1 december.

FÖRSVARSMAKTEN